

NLPO 2024

Handboek Goed Bestuur Lokale Omroep

Inhoud

Handboek Goed Bestuur Lokale Omroep	3	Hoofdstuk 10		Hoofdstuk 20	
Hoofdstuk 1		Het bestuur en de hoofdredacteur/redactie	32	Het bestuur en externe fondsen	49
Het bestuur en het wettelijk kader	5	Hoofdstuk 11		Hoofdstuk 21	
Hoofdstuk 2		Het bestuur en de betaalde medewerker	34	Het bestuur en ict-systemen	50
Het bestuur en het statutaire bestuursmodel	10	Hoofdstuk 12		Hoofdstuk 22	
Hoofdstuk 3		Het bestuur en de vrijwillige medewerker	36	Het bestuur en ai	51
Het bestuur en het statutaire raad van toezichtmodel	11	Hoofdstuk 13		Hoofdstuk 23	
Hoofdstuk 4		Het bestuur en de NLPO	39	Goed bestuur versus de journalistiek	52
Het bestuur en de Mediawet 2008	12	Hoofdstuk 14			
Hoofdstuk 5		Het bestuur en de andere lokale omroepen	43		
Het bestuur en het Commissariaat voor de Media	21	Hoofdstuk 15			
Hoofdstuk 6		Het bestuur en de regionale publieke media-instellingen	44		
Het Bestuur en de gemeente	22	Hoofdstuk 16			
Hoofdstuk 7		Het bestuur en de landelijke (publieke) media-instellingen	45		
Het bestuur en de Kamer van Koophandel	25	Hoofdstuk 17			
Hoofdstuk 8		Het bestuur en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur	46		
Het bestuur en de interne organisatie algemeen	26	Hoofdstuk 18			
Hoofdstuk 9		Het bestuur en de Belastingdienst	47		
Het bestuur en het programmabeleid bepalend orgaan (pbo)	31	Hoofdstuk 19			
		Het bestuur en derden	48		

Tekst en samenstelling:

Dirk Oudenaarden en Victor Posthuma

Projectbegeleiding:

Bas Booister en Lars van der Manden

Vormgeving: De Toekomst.

Met grote dank aan de lokale omroepmedewerkers en de klankbordgroepleden good governance die hebben meegekeken en ons van feedback hebben voorzien.

Kijk voor meer informatie op [NLPO.nl/goedbestuur](https://nlpo.nl/goedbestuur).

Tips, vragen en suggesties kunnen gemaïld worden aan info@nlpo.nl.

Handboek Goed Bestuur Lokale Omroep

Aanleiding

In het bestuur zitten van een lokale omroep is een nuttige en vaak leuke bezigheid. Met een fijne club mensen maak je als organisatie mooie programma's, heb je een succesvolle website en je leert elkaar steeds weer nieuwe dingen. Maar soms is het allemaal wat minder leuk en dan is het handig dat je met elkaar regels hebt afgesproken, zodat voor iedereen helder is wat er moet gebeuren. Of er komt onverhoopt gedoe met de gemeente, of met het Commissariaat voor de Media.

De NLPO hoopt natuurlijk dat het jullie omroep bespaard blijft. Maar toch is het handig voor bestuursleden om te weten hoe het nou precies zit met regels en wetten rondom de lokale omroep. Dat is vaak taaie kost, die je niet voor je plezier leest. En toch ben je verantwoordelijk en soms zelfs aansprakelijk, dus kun je maar beter op de hoogte zijn. Vandaar dat de NLPO aan omroepbesturen dit naslagwerk, met concrete tips, aanbiedt.

Het hoort ook bij het professionaliseringsproces waar de lokale omroepen de komende jaren mee aan de slag gaan. En hoewel je nooit alles helemaal kunt afdekken, geeft het ook wel een lekker gevoel wanneer je als organisatie je bestuur op orde hebt. Maar hoe doe je dat dan?

Goed bestuur gaat over de juiste dingen doen en over de dingen juist doen, op het juiste moment. Wat dit inhoudt voor een organisatie is afhankelijk van de aard van de organisatie, welke belangen de organisatie behartigt en welke waarden de organisatie moet respecteren. De onontbeerlijke waarden voor elke organisatie zijn eerlijkheid, integriteit en professionaliteit.

In dit handboek draait alles natuurlijk om de lokale omroep en het bestuur daarvan. Dus: hoe ziet het bestuur eruit en wie houdt er toezicht op? Dan krijg je te maken met bijvoorbeeld de Mediawet, maar ook met het Burgerlijk Wetboek (dat voor iedereen in Nederland geldt). Naast het bestuur is ook het programmabeleid bepalend orgaan (pbo) belangrijk, als orgaan naast het bestuur. Het pbo komt op verschillende plekken in dit document terug, omdat het een belangrijk onderdeel is binnen de lokale omroep.

Veel omroepen hebben op dit moment nog een bestuur, dat het reilen en zeilen van de organisatie in de gaten houdt. Sommige omroepen hebben een raad van toezicht. Dan wordt de omroep meestal bestuurd door één persoon: de directeur-bestuurder. Daarover

verderop in dit handboek meer informatie.

Omdat je bij de lokale omroep ook journalistiek bedrijft,, moet de onafhankelijkheid van die journalistiek ook goed geregeld zijn. De directeur, het bestuur, degene die de reclame verkoopt: allemaal moeten en mogen ze zich niet bemoeien met de journalistieke inhoud. Dat is een zaak van de redactie, aangestuurd door een hoofdredacteur. Dit alles wordt vastgelegd in een redactiestatuut. Ook daarover straks meer. En het bedrijven van journalistiek zorgt er ook voor dat het werk als bestuurslid van een lokale omroep anders is dan dat van een voetbalclub of natuurorganisatie. Hoofdstuk 23 legt daarover van alles uit. Waar moet je op letten en waar krijg jij als bestuurder mee te maken, waar het journalistiek betreft?

Als bestuur van een professionele lokale omroep, moet je dus een hoop weten en regelen. Dat lijkt veel werk, en dat is het ook. Gelukkig hoeft je veel dingen maar eenmalig te doen. Wel moet je natuurlijk af en toe controleren of alles nog actueel is. Dat komt ook omdat wet- en regelgeving steeds veranderen. Die gaan natuurlijk altijd boven dit handboek. De NLPO is dan ook uitdrukkelijk niet aansprakelijk voor eventuele gevolgen. Nog een paar disclaimers: waar in dit handboek over lokale omroep wordt gesproken, mag natuurlijk ook streekomroep worden gelezen. En waar hij, zij of hen staat, mag je natuurlijk iets anders lezen.

Dit boek is niet alomvattend. Soms ploft er ineens een rekening op de deurmat, omdat je iemands auteursrecht zou hebben geschonden. Of er belt een boze inwoner van jouw dorp of stad, die niet op tv wil. Voor antwoorden op (juridische) kwesties die niet in het handboek beschreven staan, kun je het beste contact met de NLPO opnemen. De medewerkers helpen je graag verder.

Terug naar goed bestuur. Het is dus prettig dit soort dingen vastgelegd te hebben en toe te passen. Doe je het niet, dan kunnen onduidelijkheden of soms zelfs ruzies ontstaan. Of het kan zelfs resulteren in boetes, of het verliezen van de aanwijzing. Bovendien ben je als bestuurder soms zelf ook aansprakelijk. Daarom dus het advies: lees dit handboek goed door, trek aan de bel bij vragen (dat kan bij de NLPO, maar bijvoorbeeld ook bij het Commissariaat voor de Media) en zet het punt goed bestuur standaard op de agenda van jullie bestuursvergadering.

Veel succes met de verdere professionalisering van jullie bestuur!

Leeswijzer

Als bestuursleden van een lokale omroep krijg je dus te maken met een hoop rollen en taken en word je ook geconfronteerd met externe organisaties. We hebben het volgende voor je op een rij gezet:

1. Het bestuur en het wettelijk kader
2. Het bestuur en het statutaire bestuursmodel
3. Het bestuur en het statutaire raad van toezichtmodel
4. Het bestuur en de Mediawet 2008
5. Het bestuur en het Commissariaat voor de Media
6. Het bestuur en de gemeente
7. Het bestuur en de Kamer van Koophandel
8. Het bestuur en de interne organisatie algemeen
9. Het bestuur en het programmabeleid bepalend orgaan (pbo)
10. Het bestuur en de hoofdredacteur/redactie
11. Het bestuur en de betaalde medewerkers
12. Het bestuur en de vrijwillige medewerkers
13. Het bestuur en de NLPO
14. Het bestuur en de andere lokale omroepen
15. Het bestuur en de publieke regionale media-instellingen
16. Het bestuur en de (publieke) landelijke media-instellingen
17. Het bestuur en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (voorheen Agentschap Telecom)
18. Het bestuur en de Belastingdienst
19. Het bestuur en derden
20. Het bestuur en externe fondsen
21. Het bestuur en ai
22. Het bestuur en ict-systemen
23. Goed bestuur versus de journalistiek

Tip: kies voor elke maand een topic om aan te pakken met het bestuur, zo kun je punten gefaseerd oppakken.

Hoofdstuk 1

Het bestuur en het wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt kort geschetst wat er allemaal wettelijk nodig is om een lokale omroep goed te laten functioneren en welke wetgeving en gedragscode daarbij komen kijken. Het is de basis van het bestaan van je lokale omroep. Vaak dingen die eenmalig geregeld en besloten moeten worden, maar wel heel belangrijk.

Het zijn, zoals gezegd, in eerste instantie de Mediawet (inclusief Mediabesluit, Mediaregeling en de beleidsregels en regelingen van het Commissariaat voor de Media) en het Burgerlijk Wetboek (Boek 2 BW) die de positie van het bestuur (en eventueel de raad van toezicht) binnen en buiten de organisatie van de lokale omroep bepalen. Daarnaast dient als leidraad voor de lokale omroep de **Gedragscode Integriteit Publiek Omroep 2021**.

Mediawet

De Mediawet schrijft voor dat een lokale omroep een rechtspersoon is met volledige rechtsbevoegdheid. Volledige rechtsbevoegdheid houdt in dat de rechtspersoon dezelfde rechten en plichten heeft als een burger. Oprichting bij notariële akte is daarbij een voorwaarde. Er kan worden gekozen voor een vereniging of een stichting.

Vereniging of stichting

Een vereniging heeft naast een bestuur ook leden. Bij een vereniging bepaalt de algemene ledenvergadering (ALV) het beleid. De leden stellen een verenigingsbestuur aan en benoemen de opvolgers. Diezelfde leden stellen dan ook bijvoorbeeld de contributie vast. De leden, bij gelegenheid van een ALV, kunnen zelfs het bestuur naar huis sturen.

Een stichting daarentegen heeft geen leden. De oprichters kiezen een eerste stichtingsbestuur. Dat bestuur bepaalt het beleid. De bestuursleden regelen zelf hun opvolging. Het bestuur benoemt ook de nieuwe bestuursleden. Een bestuur kan uit één of meer leden bestaan. In het geval er geen sprake is van een raad van toezicht met een directeur-bestuurder, bestaat een bestuur gebruikelijk uit ten minste drie leden (het dagelijks bestuur).

Een vereniging is in tegenstelling tot een stichting in de basis democratischer en heeft leden. De betrokkenheid bij een stichting kan op een andere manier worden georganiseerd. Die

heeft bijvoorbeeld donateurs of, zoals de NLPO, aangeslotenen. De invloed van de aangeslotenen is bij de NLPO geborgd door het College van Omroepen en de onderscheiden klankbordgroepen. Niets weerhoudt een lokale omroep ervan een vorm van inspraak van de aangeslotenen en/of zijn medewerkers in de statuten of het huishoudelijk reglement vast te leggen.

Een stichting geniet, vanuit de NLPO gezien, vanwege de beleidsmatige continuïteit de sterke voorkeur en is doorgaans slagvaardiger dan een vereniging. In dit verband is het van belang te realiseren dat de verenigingsleden van een lokale omroep op verschillende wijzen en derhalve met verschillende belangen bij de omroep betrokken zijn: bijvoorbeeld als bestuurslid, redactielid, programmamedewerker, medewerker techniek dan wel als buitenstaander (luisteraar en kijker). De vereniging is de aangewezen structuur voor organisaties waarvan de leden dezelfde activiteit verrichten zoals sportverenigingen. Bij een lokale omroep is dat dus niet zo en daarom verdient een stichtingsvorm de voorkeur.

Het programmabeleid bepalend orgaan (pbo)

Met alleen een stichting of vereniging, ben je er nog niet. Om in aanmerking te komen voor een aanwijzing als lokale omroep moet de organisatie volgens de statuten een orgaan hebben dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt: het programmabeleid

Maak bespreekbaar: als je een vereniging bent, bespreek of dit nog steeds de meest gewenste organisatievorm is.

bepalend orgaan (pbo). Het pbo moet representatief zijn voor de belangrijkste in het verzorgingsgebied voorkomende maatschappelijke, culturele, godsdienstige en geestelijke stromingen. Een vertegenwoordiger van een stroming kan bijvoorbeeld worden gevonden bij koepelorganisaties die het gehele verzorgingsgebied bestrijkende belangen behartigen.

Denk aan de raad van gezamenlijke kerken, een werkgeversorganisatie, een onderwijskoepel, enzovoorts.

Voor veel omroepen is het samenstellen van en werken met een pbo soms nog lastig.

Daarom is bij de NLPO hierover meer informatie en hulp te verkrijgen in het **kenniscentrum**. Bijvoorbeeld door middel van trainingen, een model media-aanbodbeleid en een inwerkprogramma.

Wat doet het pbo, is een veel voorkomende vraag. Kort samengevat: het pbo stelt het media-aanbod vast, evalueert dit en rapporteert hierover. Ook hiervoor zijn regels en daarover lees je meer in **hoofdstuk 9**.

Controleer: functioneert het pbo? Stelt het pbo het media-aanbodbeleid vast en evalueert en rapporteert deze er jaarlijks over?

Burgerlijk Wetboek

Boek 2 BW bepaalt dat het bestuur belast is met het besturen van de stichting. Als het om bestuur en toezicht gaat, zijn het bestuur of de raad van bestuur en in het voorkomende geval de raad van toezicht de organen die er toe doen.

Algemene bepalingen betreffende rechtspersonen

Artikel 9 Boek 2 BW bepaalt dat elke bestuurder tegenover de rechtspersoon gehouden is tot een behoorlijke vervulling van zijn taak. In normaal Nederlands: je moet als bestuurder je werk goed doen. Tot de taak van de bestuurder behoren alle bestuurstaken die niet door de wet of de statuten aan een of meer andere bestuursleden zijn toebedeeld. Elke bestuurder draagt verantwoordelijkheid voor de algemene gang van zaken. Hij is voor het geheel aansprakelijk ter zake van onbehoorlijk bestuur, tenzij hem mede gelet op de aan anderen toebedeelde taken geen ernstig verwijt kan worden gemaakt en hij niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen van onbehoorlijk bestuur af te wenden.

Een concreet voorbeeld: neem als bestuurslid niet in je eentje een 'groot' besluit, waarmee veel geld gemoeid is of dat complex is, zoals over een verhuizing. Doe dit dus met instemming van het gehele bestuur, met een officieel bekrachtigd besluit in jullie

bestuursvergadering. Het verdient aanbeveling om van de besluiten genomen in deze vergaderingen, lijsten bij te houden.

Ga je een contract aan, bekijk dan of je nog wel officieel in functie bent. Gebeurt het binnen je termijn als bestuurder? En ben je wel ingeschreven bij de KvK (zie ook **hoofdstuk 7**)? Anders is het niet rechtsgeldig. Als bestuurslid van een lokale omroep kun je ook aansprakelijk zijn bij een faillissement. Het besturen van een lokale omroep is dus niet zonder risico's. Wees je hiervan bewust.

Maak bespreekbaar: zijn alle risico's van het bestuur goed in kaart gebracht? Moeten er zaken aangepakt worden om onbehoorlijk bestuur tegen te gaan?

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR)

Met ingang van 1 juli 2021 is de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR) van kracht. Deze wijziging van Boek 2 BW is bedoeld om het bestuur van stichtingen (en verenigingen) te verbeteren. In deze wet zijn regels opgenomen over taken, bevoegdheden, verplichtingen en aansprakelijkheid. Bestuursleden hebben de plicht het belang van de stichting voorop te stellen. Anders dan bij ondernemingen was dat nog niet in de wet vastgelegd. Dit betekent dat de WBTR-eisen stelt aan het handelen van bestuursleden en hen verplichtingen oplegt. Als aan die verplichtingen niet wordt voldaan, kunnen bestuursleden aansprakelijk zijn. In een aantal gevallen zijn zij zelfs hoofdelijk aansprakelijk. De WBTR bewerkstelligt dat de wettelijke regeling van aansprakelijkheid bij faillissement van toepassing is op alle bestuursleden van stichtingen.

Als een bestuurslid een persoonlijk belang heeft dat strijdig kan zijn met het belang van de stichting, dan mag dit bestuurslid niet deelnemen aan de besluitvorming. Binnen de stichting moet zijn vastgelegd hoe besluitvorming in dergelijke gevallen plaatsvindt. In de statuten

moet ook staan hoe wordt omgegaan met situaties waarin er tijdelijk geen bestuur is. Dat geldt dus ook als een bestuurszetel vacant is. Een bestuurslid mag niet meer stemmen uitbrengen dan de anderen tezamen. De aanpassingen voor wat betreft het bestuur zijn in de NLPO-modelstatuten verwerkt in de artikelen 8, 9 en 10.

Een concreet voorbeeld: het maken van radioprogramma's is bij jouw lokale omroep uitbesteed aan een extern productiebedrijf. De eigenaar daarvan is ook bestuurslid. Dan kan sprake zijn van een belang dat strijdig is met het belang van de stichting van de lokale omroep.

Een ander voorbeeld: een bestuurslid is ook eigenaar van het pand waar de omroep gevestigd is. Ook hier lijkt sprake van conflicterende belangen. Net zoals omroepen waar meerdere mensen uit één familie in het bestuur zitten, ook dit kan (hoewel niet wettelijk verboden) leiden tot conflicterende belangen of ongewenste machtsconcentraties.

Bevoegd bestuur

Het bestuur moet er voor zorgen dat er steeds een bevoegd bestuur is, dit is een door de statuten voorgeschreven bestuur. Dit betekent dat de in de statuten opgenomen benoemingstermijnen in acht moeten worden genomen. Immers, artikel 2:299 BW schrijft voor dat telkens wanneer het door de statuten voorgeschreven bestuur geheel of gedeeltelijk ontbreekt en daarin niet overeenkomstig de statuten is voorzien de rechtbank op verzoek van iedere belanghebbende of het openbaar ministerie in de vervulling van die lege plaats kan voorzien.

Iets minder wettelijk uitgelegd: meestal mag je niet onbeperkt in het bestuur zitten, maar heb je een bepaalde termijn (bijvoorbeeld vier jaar). Na die termijn kun je bijvoorbeeld nog een keer maximaal voor vier jaar in het bestuur zitten. Het idee is dat op deze manier machtsconcentraties worden voorkomen en je als bestuur niet vastroest, door af en toe te vernieuwen.

Hoe dit werkt, is vastgelegd in de statuten van de stichting (of vereniging). Vaak is dat al jaren geleden gebeurd, bij de oprichting, en heeft daarna niemand meer naar die statuten gekeken.

**Maak bespreekbaar:
handelen alle bestuursleden
altijd in het belang van de
omroep? Zijn er persoonlijke
belangen die mogelijk
tegenstrijdig zijn aan het
omroepbelang?**

Controleer: is het huidige bestuur volgens de benoemingstermijnen nog actueel? En is er een rooster van aftreden?

Maak bespreekbaar: heeft het bestuur een maximaal termijn van tweemaal vier jaar? Is dit wenselijk om te introduceren?

Een bestuurslid moet na een termijn opnieuw benoemd worden. Hiervoor is het handig een rooster van aftreden worden op te stellen, zodat duidelijk is wiens termijn wanneer verloopt. Daarbij is het ook belangrijk dit 'getrapt' te doen, zodat niet alle bestuursleden op hetzelfde moment worden vervangen. Ook moeten bestuursleden worden in- en uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel (zie ook [hoofdstuk 7](#)).

Gaat er hier iets mis (bijvoorbeeld omdat de termijn is overschreden), dan kan dat gevolgen hebben. Besluiten zijn bijvoorbeeld niet meer rechtsgeldig. Kortom: controleer hoe dit zit en weet wat er in de statuten staat. Als er aanleiding voor is, kunnen statuten ook worden bijgewerkt.

Gedragscode Integriteit Publieke Omroep 2021

Met de Gedragscode Integriteit Publieke Omroep 2021 heeft de NPO uitvoering gegeven aan de mediawettelijke opdracht om een gedragscode vast te stellen ter bevordering van goed bestuur en integriteit bij de NPO en de landelijke publieke media-instellingen (artikel 2.3, tweede lid, Mediawet). De gedragscode is onverkort van toepassing op de NPO en op de landelijke publieke media-instellingen. Hoewel hij dus niet geldt voor de lokale omroepen, ziet de NLPO deze gedragscode wel als leidraad voor het bestuur (of raad van toezicht) van de lokale omroep. Zeker ook omdat bij de lokale omroep met publiek geld wordt gewerkt. Deze leidraad kan voor ons dan als volgt worden samengevat:

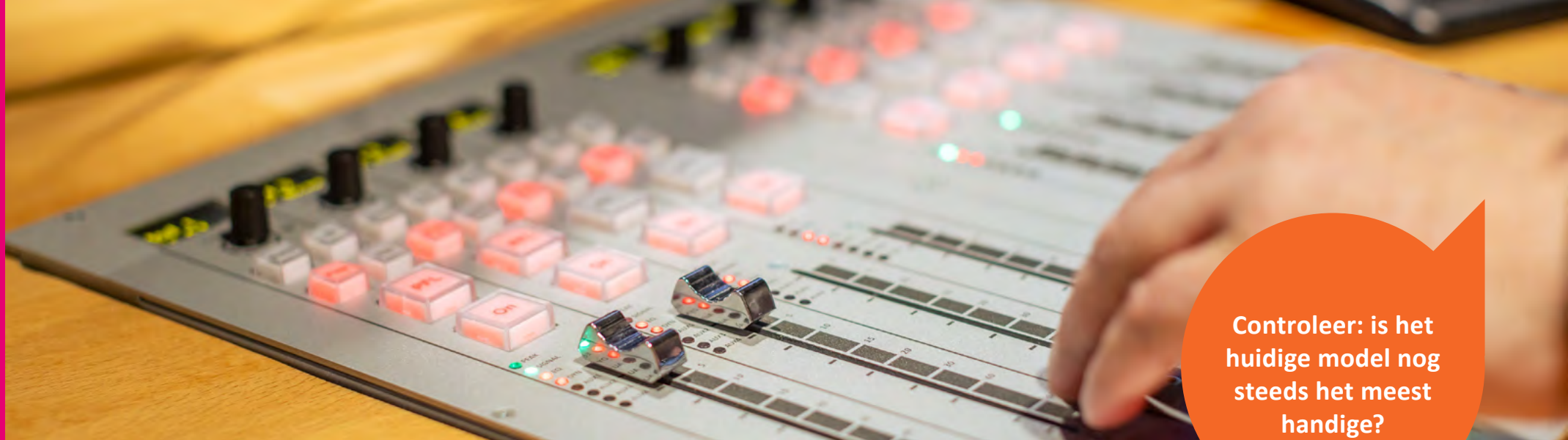
- Het bestuur van de lokale omroep creëert een organisatiecultuur die bijdraagt aan de onafhankelijkheid en integriteit van de omroep en die erop is gericht de publieke mediaopdracht te vervullen, ook op de lange termijn.
Opmerking: Wees je bewust van deze opdracht en zet het belang van de omroep voorop.
- De leden van zowel het bestuur als (indien aanwezig) de raad van toezicht en de overige medewerkers van de omroep handelen integer. Door openheid en aanspreekbaarheid voorkomen zij dat hun persoonlijke belangen met die van de omroep verstrengeld raken.
Opmerking: Bij de geringste twijfels: maak het bespreekbaar en ga met elkaar als bestuur in gesprek. Voorkom zo verrassingen achteraf.
- Het bestuur en de raad van toezicht zijn, ieder vanuit hun eigen rol, verantwoordelijk voor de governance van de omroep en ontwikkelen daarvoor permanent hun deskundigheid en professionaliteit.
Opmerking: De NLPO helpt hier graag bij. Bijvoorbeeld met cursussen en door als vraagbaak te dienen.
- Het bestuur is deskundig en oefent zijn taken en bevoegdheden, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, uit in het belang van de omroep en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.
Opmerking: belangrijk deel van die deskundigheid is het kennen van wet- en regelgeving. Dus lees je in en zet goed bestuur als standaard punt op de agenda van de bestuursvergadering.
- De raad van toezicht is deskundig en onafhankelijk en richt zich bij het vervullen van zijn taken, met inachtneming van wet- en regelgeving en de statuten, naar het belang van de omroep en de uitvoering van de publieke mediaopdracht.
Opmerking: dit speelt dus voor veel lokale omroepen nog niet, aangezien zij nu (nog) geen raad van toezicht hebben.

- Het bestuur is verantwoordelijk voor een goed systeem van risicobeheersing, maakt de risico's die aan de activiteiten zijn verbonden kenbaar en draagt zorg voor sluitende interne processen, procedures en externe verslaggeving, voorzien van een controleverklaring door een externe accountant. De raad van toezicht heeft hierbij een toezichthoudende taak.
Opmerking: Het gaat niet alleen om financiële risico's, maar ook om zaken als onafhankelijkheid, integriteit en arbeidsomstandigheden. Zie hiervoor hoofdstuk 8.
- Het bestuur en de raad van toezicht spreken elkaar aan, vanuit ieders verantwoordelijkheid, op hun functioneren en leggen over hun werkzaamheden actief verantwoording af.
Opmerking: Houd dus een open discussie met elkaar, maak verslagen van alle bestuursvergaderingen, keur deze officieel goed, maak een jaarverslag, enzovoorts.

Neem actie: neem het volgen van de gedragscode integriteit Publieke Omroep op in je jaarverslag. Waar wordt afgeweken, pas het 'pas toe of leg uit-principe' toe.

Maak bespreekbaar: volgt de omroep de gedragscode integriteit Publieke Omroep voldoende op? Zijn er twijfels die aangepakt moeten worden?

Controleer: is het huidige model nog steeds het meest handige?

Hoofdstuk 2

Het bestuur en het statutaire bestuursmodel

De meeste lokale omroepen hebben een traditioneel bestuursmodel. Hoe richt je dat goed in? En waarom is dat niet altijd het meest ideale model? Dat wordt uitgelegd in dit hoofdstuk.

In dit model is het gehele bestuurlijke proces in handen van het bestuur. Het bestuur kan deze taken zelf uitvoeren, maar kan dit ook delegeren aan een directie. Het bestuur blijft echter volledig verantwoordelijk. Ook de toezichhoudende functie is in handen van het bestuur. Organisaties met deze bestuursvorm zijn meestal kleinere organisaties (denk aan ongeveer maximaal 50 vrijwilligers en maximaal 3 fte) waarvan het bestuur veel zelf uitvoert en direct betrokken is bij de dagelijkse activiteiten en besluitvorming van de omroep. Dat is onwenselijk. Het kan leiden tot belangenconflicten, vooral als bestuursleden persoonlijke belangen hebben die strijdig zijn met die van de omroep. Daarnaast is het lastig als besluiten door een geheel bestuur moeten worden genomen, dat vaak maandelijks bijeenkomt. Je zou kunnen stellen dat de slagvaardigheid groter is in geval een bestuurder op dagelijkse basis besluiten kan nemen. In het geval deze taak is opgedragen aan twee bestuursleden kun je spreken van een dagelijks bestuur. Deze besluiten moeten dan natuurlijk wel in lijn zijn met het door het (algemeen) bestuur opgestelde beleid.

De samenstelling en de omvang van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten van de rechtspersoon. Voor wat betreft de lokale omroep is de rechtspersoon zoals gezegd meestal een stichting. Het BW noch de Mediawet verbinden aan de samenstelling en de omvang van het bestuur voorschriften. Oftewel: er staat nergens hoe dat bestuur eruit moet zien. Niettemin verdient het aanbeveling en vereist de zorgvuldigheid het om in de statuten een oneven aantal van tenminste drie bestuursleden op te nemen. Niet alleen ter voorkoming van het staken van de stemmen, maar ook in het kader van de taakverdeling. In het geval er niet is voorzien in een raad van toezicht moet ervan uit worden gegaan dat een van de bestuursleden, bij voorkeur de voorzitter, de toezichhoudende taak op zich neemt. De modelstatuten lokale omroep (bestuursmodel) zijn opgenomen in het NLPO [kenniscentrum](#).

Hoofdstuk 3

Het bestuur en het statutaire raad van toezichtmodel

Er zijn ook lokale omroepen die geen traditioneel bestuursmodel meer gebruiken, maar die werken met een raad van toezicht. Zeker nu omroepen door de streekvorming groter worden, verdient dit model de voorkeur van de NLPO. Maar hoe werkt dit? Dat wordt in dit hoofdstuk uitgelegd.

Met uitzondering van het toezicht is het bestuurlijk proces in handen van het bestuur. Dit bestuur is professioneel en bestaat uit een of meer statutaire bestuursleden. De toezichthoudende functie is belegd in een afzonderlijk orgaan: de raad van toezicht. Het betreft toezicht vooraf, de plannen (missie, strategie, beleidsplan en begroting) worden ter goedkeuring aan de raad van toezicht voorgelegd, en toezicht achteraf waarbij de raad van toezicht het bestuur en de organisatie kritisch beoordeelt en het jaarverslag goedkeurt. De raad van toezicht heeft ook een adviserende functie jegens het bestuur. Organisaties met deze bestuursvorm zijn veelal geprofessionaliseerde organisaties met een professionele

dagelijkse leiding, een eigen staf en interne hiërarchie.

Te denken valt aan organisaties met een begroting vanaf 500.000 euro per jaar.

Controleer: is de omroep inmiddels in staat om, al dan niet op termijn, een Raad van Toezicht-model te overwegen?

De samenstelling en de omvang van de raad van toezicht zijn vastgelegd in de statuten van de rechtspersoon. Voor wat betreft de lokale omroep is de rechtspersoon zoals gezegd meestal een stichting. Het BW stelt eisen aan de raad van toezicht, daar aangeduid als raad van commissarissen.

Alhoewel de samenstelling kan worden bepaald door de omroep, kan er ter inspiratie worden afgekeken worden bij de NPO. Zij gaan uit van maximaal zes leden, met ieder hun eigen kennisgebied. Het gaat dan om een onafhankelijk voorzitter aangevuld met mensen met een achtergrond in het bedrijfsleven, financiën, hr/organisatieontwikkeling, juridisch en media. Zij schrijven ook voor welke uitsluitingsgronden zij hebben voor een lidmaatschap van de raad van toezicht. Denk hierbij aan mensen die al lid zijn van een klankbordgroep, lidmaatschap van een orgaan van of een dienstbetrekking bij een publieke of commerciële media-instelling of lidmaatschap van een gemeentebestuur. Bekijk voor de volledige lijst met uitsluitingen en de motivatie voor de achtergrond van raad van toezichtleden het modelprofiel in het **kenniscentrum** van de NLPO.

Een overgang van het bestuursmodel naar het raad van toezichtmodel vereist naast het vinden van geschikte raad van toezichtleden een statutenwijziging die notarieel moet worden vastgelegd. De modelstatuten lokale omroep (RvT model) is eveneens opgenomen in het **kenniscentrum**.

Controleer: voldoet jullie raad van toezicht, indien aanwezig, aan de eisen gesteld in het modelprofiel? Is er bij afwijkingen noodzaak tot handelen in het kader van goed bestuur?

Hoofdstuk 4

Het bestuur en de Mediawet 2008

Dit hoofdstuk gaat over de Mediawet. Daarmee hebben vooral de mensen op de redactie in de dagelijkse praktijk te maken, maar jullie als bestuur zijn (eind)verantwoordelijk. Zorg dus dat je weet wat hierin staat en de mensen op de vloer ook! Het zijn veel regels, niet allemaal even dringend, maar wel belangrijk. Als je ze niet opvolgt, kan er een fikse boete worden opgelegd. Wat het voor wet is en hoe hij werkt, wordt hieronder toegelicht. Het is handig dit ook met de medewerkers te delen, bijvoorbeeld via een handboek.

De Mediawet 2008 bevat, tezamen met het Mediabesluit 2008 en de Mediaregeling 2008, voorschriften die gelden voor de landelijke, regionale en lokale publieke media-instellingen alsmede voor de commerciële media-instellingen en de mediadiensten op aanvraag.

Kortom, hij geldt dus naast andere omroepen en organisaties, ook voor ons!

Het Commissariaat voor de Media, dat toezicht houdt op de naleving van deze voorschriften, heeft tevens de bevoegdheid om nadere regelingen vast te stellen. Hierin zijn algemeen verbindende voorschriften opgenomen. Het Commissariaat heeft ook de bevoegdheid om beleidsregels vast te stellen over de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften.

Naast voorschriften die uitsluitend gelden voor de lokale omroep bevat de Mediawet ook voorschriften die gelden voor alle – dus landelijke, regionale én lokale – publieke media-instellingen. Aangezien goed bestuur ook inhoudt dat de lokale omroep deze voorschriften naleeft – de naleving waarvoor het bestuur van de omroep verantwoordelijk is – verdient het opnemen van een totaal overzicht van deze voorschriften in dit handboek de voorkeur boven een samenvatting.

Mediawettelijke voorschriften die gelden voor alle publieke media-instellingen

1. De publiek mediaopdracht

Deze opdracht bestaat uit:

- het op landelijk, regionaal en lokaal niveau verzorgen van publieke mediadiensten door het aanbieden van media-aanbod dat tot doel heeft een breed en divers publiek te voorzien van informatie, waaronder journalistieke inhoud, cultuur en educatie, via alle beschikbare aanbodkanalen (artikel 2.1, eerste lid, onder a) en
- het kunnen inzetten van amusement als middel om dat doel onder de aandacht te brengen (artikel 2.1, eerste lid, onder a1).

Bovenbedoelde publiek mediadiensten zijn in overeenstemming met publieke waarden waarbij zij voorzien in democratische, sociale en culturele behoeften van de Nederlandse samenleving. Het media-aanbod moet op grond van artikel 2.1, tweede lid, daarom

- evenwichtig, pluriform, gevarieerd en kwalitatief hoogstaand zijn;
- een grote verscheidenheid aan vorm en inhoud hebben;

- op een evenwichtige wijze een beeld van de samenleving geven;
- de pluriformiteit van de onder de bevolking levende overtuigingen, opvattingen en interesses op maatschappelijk, cultureel en levensbeschouwelijk gebied weerspiegelen;
- gericht zijn op en een relevant bereik hebben onder zowel een breed en algemeen publiek, als bevolkings- en leeftijdsgroepen van verschillende omvang en samenstelling met in het bijzonder aandacht voor kleine doelgroepen,
- onafhankelijk zijn van commerciële invloeden en overheidsinvloeden;
- voldoen aan hoge journalistieke en professionele kwaliteitseisen die binnen deze sector worden gehanteerd;
- voor iedereen toegankelijk zijn, waarbij het derde lid van dit artikel voorschrijft dat de verspreiding van het media-aanbod via omroepzenders naar alle huishoudens in het verzorgingsgebied waarvoor de programma's bestemd zijn geen andere kosten met zich brengt dan de kosten van aanschaf en gebruik van de technische voorzieningen die de ontvangst mogelijk maken.

Zie ook hoofdstuk 1: Gedragscode Integriteit Publieke Omroep 2021.

2. Verantwoordelijkheid en verplichtingen

De publiek media-instellingen bepalen, onverminderd het bepaalde bij of krachtens de Mediawet, vorm en inhoud van het door hen verzorgde media-aanbod en zijn daar verantwoordelijk voor (artikel 2.88, eerste lid). Zij nemen passende maatregelen om te voorkomen dat hun media-aanbod aanzet tot geweld of haat jegens een groep personen of een lid van een groep of uitlokt tot het plegen van een terroristisch misdrijf (artikel 2.88, vijfde lid).

Een publieke media-instelling stelt op grond van artikel 2.88a ten minste de volgende gegevens gemakkelijk, rechtstreeks en permanent beschikbaar voor het publiek:

- haar naam;
- haar vestigingsplaats;
- haar contactgegevens waaronder e-mailadres of internetadres;
- de naam van het Commissariaat voor de Media als het orgaan dat is belast met het toezicht op de naleving van de Mediawet.

Dit is bijvoorbeeld makkelijk te realiseren door de informatie te vermelden op de website, onder een kopje als 'over ons'.

3. Onverenigbare functies

Het lidmaatschap van een orgaan van of een dienstbetrekking bij een publieke media-instelling is onverenigbaar met het lidmaatschap

- van de raad van toezicht van de NPO (artikel 2.6, eerste lid, onder c);
- van de raad van bestuur van de NPO (artikel 2.9, eerste lid);
- van de raad van toezicht van de RPO (artikel 2.60d, eerste lid, onder b);
- van het bestuur van de RPO (artikel 2.60g, tweede lid);
- van het Commissariaat (artikel 7.4, onder c);
- van het bestuur van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (artikel 8.5, onder c).

In de Mediawet worden functies binnen het openbaar bestuur of belangenorganisaties niet genoemd (zoals (steun)raadslid, wethouder, waterschapsbestuurder, bestuursleden van politieke partijen, mensen uit de provinciale politiek, (bestuurs)leden van belangengroepen of activistische organisaties, et cetera). Dit is dan ook niet verboden.

De NLPO raadt het wel ten zeerste af. Zeker wanneer deze organen actief zijn in de gemeente waarvoor de betreffende omroep een aanwijzing heeft. Wel lijkt hier enige nuance op zijn plaats: het gaat dan vooral om actieve leden. Dus louter lid zijn van een partij of beweging moet kunnen, maar wanneer men zich in het openbaar/actief inzet voor deze beweging, kan het vermoeden van belangenverstremming ontstaan. Dat is onwenselijk, zowel bestuurlijk als journalistiek gezien.

4. Redactiestatuut

In overeenstemming met haar werknemers die belast zijn met de verzorging en de samenstelling van het media-aanbod brengt de publieke media-instelling een redactiestatuut tot stand (artikel 2.88, tweede lid). Het redactiestatuut bevat de journalistieke rechten en plichten van de werknemers waaronder in elk geval waarborgen dat normen inzake journalistieke gedragsregels en kwaliteit worden gehanteerd en waarborgen voor de programmatische taken en verantwoordelijkheden aldus aan de programmamedewerkers. Deze delegatie houdt in dat het bestuur niet zelf de bevoegdheid heeft om op te treden in aangelegenheden die de vorm en de inhoud van het media-aanbod betreffen, behalve wanneer in strijd wordt gehandeld met het door het pbo vastgestelde media-aanbodbeleid. Maar het bestuur is wel verantwoordelijk voor het functioneren van alle medewerkers van de lokale omroep: het bestuur is belast met het bestuur van de stichting. Deze redactionele onafhankelijkheid ten opzichte van adverteerders, sponsors en anderen die bijdragen hebben verstrekt voor de totstandkoming van media-aanbod (artikel 2.88, derde lid). Het Commissariaat houdt toestemming op. In het geval de statuten hierover niets voorschrijven dan stelt het bestuur het redactiestatuut vast met instemming van een vertegenwoordiging van de redactie (zoals bijvoorbeeld een redactieraad of programmastaf). Het Commissariaat houdt toezicht op het opstellen van een redactiestatuut (artikel 7.21, vierde lid). Een model redactiestatuut is opgenomen in het **kenniscentrum**.

Opmerking: meer informatie hierover vind je in hoofdstuk 23.

5. Reclame en telewinkelen

Het media-aanbod van de publieke media-instellingen bevat geen sluikreclame (vermijdbare reclame) of productplaatsing (artikel 2.88b, derde lid). Het media-aanbod bevat ook geen reclame- of telewinkelboodschappen en vermijdbare andere uitingen die onmiskenbaar tot gevolg hebben dat de afname van producten of diensten wordt bevorderd, tenzij dit bij of krachtens de Mediawet is toegestaan (artikel 2.89, eerste lid). In het Mediabeluut (artikelen 7 tot en met 14a) is bepaald in welke gevallen vermijdbare uitingen zijn toegestaan en wanneer uitingen onvermijdbaar zijn.

Zie ook: regeling van het Commissariaat voor de Media van 17 mei 2016 houdende regels omtrent toegestane vermijdbare uitingen bij publieke media-instellingen (Regeling toegestane vermijdbare uitingen publieke media-instellingen 2016).

Zie ook: regeling van het Commissariaat voor de Media van 9 augustus 2011 houdende regels voor de publieke media-instellingen omtrent het bepaalde in artikel 14a, onder c, van het Mediabeluut 2008 in verband met vermijdbare uitingen in het kader van liefdadigheidsacties (Regeling liefdadigheidsacties).

Als een publieke media-instelling toegestane reclame- en telewinkellooschappen opneemt in haar media-aanbod dan is zij aangesloten bij de Nederlandse Reclame Code en daarmee onderworpen aan het toezicht van de Stichting Reclame Code (Reclame Code Commissie); het bewijs van aansluiting moet worden overgelegd aan het Commissariaat (artikel 2.92). Een NLPO-aangeslotene is automatisch aangesloten bij de Nederlandse Reclame Code. De STER verzorgt de reclame- en telewinkellooschappen, inclusief omljsting, in het media-aanbod van de landelijke publieke media-instellingen en desgevraagd van de regionale en de lokale media-instellingen (artikel 2.91, tweede en derde lid en artikel 2.99).

Toegestane reclame- en telewinkellooschappen en gesponsord media-aanbod moeten als zodanig herkenbaar zijn en daarin mogen geen subliminale technieken worden gebruikt (artikel 2.88, eerste en tweede lid). Reclame- en telewinkellooschappen zijn bovendien door akoestische of visuele middelen duidelijk onderscheiden van het overige media-aanbod (artikel 2.94, eerste lid) en prijzen geen medische behandelingen en, tussen 06.00 en 21.00 uur, geen alcoholhoudende dranken aan (artikel 2.94, tweede lid). Het televisieprogramma-aanbod bevat voorts geen reclame- en telewinkellooschappen voor met name genoemde kansspelen (nadere uitwerking in artikel 2.94, derde en vierde lid).

Het aandeel reclame- en telewinkellooschappen in het programma-aanbod is gebonden aan in de Mediawet (artikel 2.95) en in het Mediabesluit (artikel 5) opgenomen grenzen,

te weten per programmakanaal niet meer dan tien procent van de totale duur van het programma-aanbod per jaar. De Mediawet schrijft tevens voor dat deze boodschappen zijn opgenomen in blokken die inclusief omljsting ten minste één minuut duren (artikel 2.96), tenzij zich een van de limitatief opgesomde situaties voordoet genoemd in artikel 2.97, eerste lid (bijvoorbeeld: het televisieprogramma duurt langer dan anderhalf uur of het desbetreffende programma bestaat uit het volledige verslag van een evenement).

Overigens zijn bovengenoemde specifieke voorschriften voor reclame- en telewinkellooschappen zoveel als mogelijk ook van toepassing op het overige media-aanbod van de publieke media-instellingen (artikel 2.98). Hiermee is bedoeld media-aanbod dat niet via een omroepzender of een omroepnetwerk wordt verspreid.

Zie ook: beleidsregels van het Commissariaat voor de Media omtrent de toelaatbaarheid, herkenbaarheid en afbakening van reclame- en telewinkellooschappen in het media-aanbod van publieke media-instellingen (Beleidsregels reclame publieke media-instellingen 2019).

Zie ook: besluit van het Commissariaat voor de Media van 5 juni 2007 houdende ontheffing van het bepaalde in de eerste volzin van het tweede lid van artikel 52 van de Mediawet in verband met de vermeldingen en vertoningen van namen, (beeld)merken of diensten van publieke omroepinstellingen (Besluit ontheffing zelfpromotie publieke omroep).

Zie ook: de Praktijkhandreiking van het Commissariaat betreffende aanhakende reclame van 13 november 2018. Deze geeft informatie over de reikwijdte van het verbod op aanhakende reclame en de zorgplicht van de publieke media-instellingen en de Stichting Ether Reclame (hierna: STER). Het doel van deze Praktijkhandreiking is het verduidelijken van de regels rondom aanhakende reclame.

Opmerking: dit is een heleboel juridische tekst, maar dit onderdeel is erg belangrijk voor de lokale omroep. Kern van de zaak is: pas op met (onbedoelde) reclame en weet wat de regels zijn rondom reclame. Ook hier geldt: heb je twijfels, stel vragen. Het Commissariaat voor de Media heeft bijvoorbeeld een speciaal spreekuur voor lokale omroepen. Kijk hiervoor op cvdm.nl.

6. Sponsoring

Media-aanbod van publieke mediadiensten worden niet gesponsord, tenzij het media-aanbod

- van culturele aard is,
- van educatieve aard is,
- bestaat uit het verslag of de weergave van een sportevenement of -wedstrijd of
- bestaat uit het verslag of de weergave van een evenement ten behoeve van een ideëel doel,
- en mits dit media-aanbod niet geheel of gedeeltelijk bestaat uit nieuws, actualiteiten of politieke informatie of in het bijzonder bestemd is voor kinderen jonger dan 12 jaar (artikel 2.106).

De artikelen 2.107, 2.108 en 2.109 bevatten specifieke voorschriften voor gesponsord media-aanbod. De publieke media-instellingen brengen jaarlijks via de jaarrekening verslag uit over de inkomsten uit sponsorbijdragen, het gesponsorde media-aanbod en de hoedanigheid van de sponsors (artikel 2.113).

Zie ook: **regeling van het Commissariaat voor de Media van 27 maart 2018 houdende beleidsregels ten aanzien van sponsoring van publieke media-instellingen en regels ten aanzien van titelsponsoring (Beleidsregel sponsoring publieke media-instellingen 2018).**

Zie ook: **beleidsbrief Commissariaat voor de Media aan NPO van 3 mei 2007 inzake Sponsoring programmaonderdelen van culturele aard.**

7. Nevenactiviteiten

Nevenactiviteiten zijn activiteiten, directe of indirecte deelnemingen in rechtspersonen daaronder begrepen, die niet rechtstreeks verband houden met of ten dienste staan van de uitvoering van de publieke mediaopdracht (artikel 2.132, tweede lid). Zij mogen alleen na voorafgaande toestemming van het Commissariaat worden verricht (artikel 2.132, eerste lid). Het Commissariaat geeft alleen toestemming als

- een nevenactiviteit verband houdt met of ten dienste staat van de verwezenlijking van de mediaopdracht en direct gerelateerd is aan het media-aanbod van de publieke media-instelling,
- op marktconforme wijze wordt verricht en
- kostendekkend is (artikel 2.132, derde lid).

De publieke media-instellingen gebruiken alle inkomsten uit nevenactiviteiten, tenzij de

Mediawet anders bepaalt, voor de uitvoering van de publieke mediaopdracht (artikel 2.135, eerste lid).

Voor het bij wijze van experiment van beperkte omvang en duur verrichten van een nevenactiviteit is een afzonderlijke regeling opgenomen (artikel 2.132, vierde, vijfde en zesde lid en artikel 11a t/m artikel 11e Mediaregeling).

Zie ook: **beleidsregels van het Commissariaat voor de Media van 1 januari 2016 houdende beleidsregels omtrent nevenactiviteiten publieke media-instellingen (Beleidsregels nevenactiviteiten 2016).**

8. Dienstbaarheidsverbod

De publieke media-instellingen zijn met al hun activiteiten niet dienstbaar aan het maken van winst door derden en tonen dit desgevraagd naar genoegen van het Commissariaat aan (artikel 2.142, eerste lid). Zij zorgen er tevens voor dat leden van hun organen, werknemers en andere personen of rechtspersonen waarmee een overeenkomst is gesloten met het oog op de uitvoering van de publieke mediaopdracht, voor zichzelf of voor anderen geen op geld waardeerbaar voordeel van derden bedingen of aanvaarden dat direct of indirect verband houdt met werkzaamheden van de betrokkene voor de instelling, tenzij het daartoe van de instelling toestemming heeft verkregen (artikel 2.142, eerste lid).

Zie ook: praktijkhandreiking dienstbaarheidsverbod van 10 juli 2018 waarin het Commissariaat nader toelicht aan de hand van praktijksituaties waarover het Commissariaat zich de afgelopen jaren heeft uitgesproken.

Zie ook: brochure Samenwerking van publieke omroepen met andere partijen van juni 2017; als een publieke omroep wil samenwerken met een andere partij dan gelden er enkele regels waar de omroep zich aan moet houden; het Commissariaat geeft inzicht in de meest voorkomende samenwerkingsvormen en de bijbehorende regels op grond van de Mediawet.

Ook dit is een belangrijk onderdeel voor de lokale omroep. Werk je op een of andere manier samen met een andere partij, toets dan of het wel mag. Hier geldt ook: bij twijfel, consulteer het Commissariaat voor de Media.

9. Gebruik omroepzenders en omroepnetwerken

De aanbieder van een omroepzender of een omroepnetwerk, alsmede een pakketaanbieder, verspreidt uitsluitend programma-aanbod van instellingen die op grond van de Mediawet of buitenlandse regelgeving gerechtigd zijn dergelijk programma-aanbod te verzorgen (artikel 6.10). Een pakketaanbieder is mediawettelijk gezien een natuurlijke of rechtspersoon die een of meer programmapakketten tegen betaling verspreidt of laat verspreiden door middel van een omroepzender of omroepnetwerk naar ten minste 100.000 abonnees in Nederland (artikel 6.9a en artikel 6.12, eerste lid).

Op grond van artikel 3.1 Telecommunicatiewet, dat voor zover in dit verband van belang, dat luidt:

Onze Minister stelt na overleg met Onze Minister wie het mede aangaat, een frequentieplan en wijzigingen daarvan vast.

Het frequentieplan bevat in ieder geval: de aanwijzing van frequentiebanden waarbinnen de vergunningen voor het gebruik van frequentieruimte ten behoeve van het verzorgen van taken op het gebied van de publieke mediadienst bedoeld in artikel 1.1 van de Mediawet, worden verleend zonder toepassing van een van de procedures, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid van de Telecommunicatiewet.

Zo hebben de lokale omroepen zonder meer recht op een FM-frequentie. In het najaar van 2024 wordt ook DAB+ (digitale etherradio) breed beschikbaar gemaakt voor lokale omroepen. Het media-aanbod van een lokale omroep wordt verder ongewijzigd verspreid, tenzij toestemming is gegeven voor een gewijzigde wijze van verspreiding (artikel 6.25a, eerste lid).

10. Toezicht en handhaving Commissariaat voor de Media

Het Commissariaat is belast met de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens de Mediawet (artikel 7.11). Hij oefent geen voorafgaand toezicht uit op de inhoud van media-aanbod (artikel 7.20, tweede lid). Maar de publieke en commerciële media-instellingen bewaren gedurende twee weken na de uitzending opnamen van het door hen verzorgde programma-aanbod en stellen deze desgevraagd ter beschikking van het Commissariaat (artikel 7.18, eerste lid).

Het gaat er niet alleen om dat er opnames bewaard worden (die kan het Commissariaat dus opvragen), er zijn ook allerlei andere regels die het Commissariaat handhaaft. Hoewel in de dagelijkse praktijk vooral redacteuren en programmamakers hiermee te maken krijgen (denk aan bijvoorbeeld: geen sluikreclame maken, genoeg informatie, cultuur en educatie bieden, enzovoorts) moeten ook beleidsmakers binnen de omroep op de hoogte zijn van het bestaan van deze regels. Zij zijn het tenslotte die (eind)verantwoordelijk zijn voor de naleving van deze regels en bij wie de eventuele boete op de mat valt. Zorg dus dat alle managementlagen op de hoogte zijn van deze regels. Het is ook de taak van het bestuur ervoor te zorgen dat de medewerkers (betaalde en vrijwillige krachten) op de hoogte zijn van deze regels en ervoor zorgen dat ze worden toegepast. Actuele informatie over deze regels is verkrijgbaar bij het Commissariaat voor de Media.

Controleer: de wet dient gevolgd te worden. Voldoet de omroep op al deze punten?

Maak bespreekbaar: zijn de hoofdredacteur en eventueel de directeur-bestuurder of aangestelde eindredacteur(en) op de hoogte van deze regels?

Mediawettelijke voorschriften die uitsluitend gelden voor de lokale publieke media-instellingen

1. Aanwijzing lokale publieke media-instelling

Een aanwijzing als lokale publieke media-instelling geschiedt op aanvraag, geldt voor vijf jaar en vervalt van rechtswege na afloop van deze periode (artikel 2.65, tweede lid).

Eenmaal brengt de gemeenteraad tijdens de aanwijzingsperiode aan het Commissariaat advies uit over de vraag of de aangewezen lokale omroep nog voldoet aan de eisen die destijds zijn gesteld om voor de aanwijzing is aanmerking te komen (artikel 2.66, eerste lid). Bij ernstige twijfel of dit het geval is kan het Commissariaat ook zelf advies vragen aan de gemeenteraad (artikel 2.66, tweede lid). Als de lokale omroep niet meer voldoet aan die eisen dan trekt het Commissariaat de aanwijzing in (artikel 2.67, eerste lid). Voor wat betreft de eisen met betrekking tot de inhoud van de statuten (artikel 2.61, tweede lid, onder b) en voor wat betreft het functioneren van het pbo (artikel 2.61, tweede lid, onder c) krijgt de lokale omroep vier maanden de tijd om alsnog aan die eisen te voldoen (artikel 2.67, tweede lid).

Het Commissariaat kan een aanwijzing ook intrekken als de lokale omroep in een periode van een jaar gedurende twee maanden geen media-aanbod heeft verzorgd en verspreid dat voldoet aan de eisen van de Mediawet (artikel 2.68, eerste lid, onder a). Echter eerst nadat het Commissariaat burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente in de gelegenheid heeft gesteld hun zienswijze te geven (artikel 2.68, tweede lid).

Ten slotte kan het Commissariaat op grond van artikel 2.68, eerste lid, onder b, een aanwijzing intrekken als hij de lokale omroep binnen één jaar twee maal een sanctie heeft opgelegd als bedoeld in titel 7.20 voor een overtreding van de Mediawet of voor een overtreding van artikel 5:20, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht (Awb), dat luidt: Een ieder is verplicht aan een toezichthouder binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.

Zie ook: [beleidsregel van het Commissariaat voor de Media over de procedure tot aanwijzing van lokale publieke media-instellingen \(Beleidsregel aanwijzingsprocedure lokale publieke media-instellingen 2023\)](#).

2. Media-aanbod lokale publieke media-instelling (ICE-norm)

Het programma-aanbod van de lokale publieke mediadienst bestaat per programmakanaal:

- a. voor ten minste vijftig procent van de duur uit aanbod van informatieve, culturele en educatieve aard – de zogeheten ICE-norm – dat in het bijzonder betrekking heeft op de gemeente(n) waarvoor het aanbod bestemd is; en
- b. voor ten minste uit een bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen percentage (artikel 4, eerste lid, Mediabesluit: vijftig procent) aanbod als bedoeld hiervoor onder a dat door de lokale publieke media-instelling zelf of uitsluitend in haar opdracht is geproduceerd (artikel 2.70).

Een lokale publieke media-instelling kan met een regionale publieke media-instelling in wier verzorgingsgebied zij werkzaam is een samenwerkingsovereenkomst sluiten, te overleggen aan het Commissariaat (artikel 2.71, eerste en tweede lid). Bij een dergelijke samenwerkingsovereenkomst kan het programma-aanbod van de lokale publieke mediadienst:

- a. voor ten minste vijftig procent van de duur bestaan uit aanbod dat in het bijzonder betrekking heeft op de gemeente(n) waarvoor het programma-aanbod bestemd is, of op de provincie waarbinnen die gemeente(n) ligt of liggen; en
- b. voor ten minste vijftig procent bestaan uit aanbod dat:
 1. geproduceerd is door de lokale publieke media-instelling zelf;
 2. geproduceerd is door de regionale publieke media-instelling waarmee zij de samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten; of
 3. uitsluitend in opdracht van een van hen of van hen beiden, is geproduceerd (artikel 2.71, derde lid).

Tip: zorg dat de ICE-norm gehaald wordt. Deze norm wordt bijvoorbeeld als maatstaf gehanteerd bij het verkrijgen van een nieuwe aanwijzing.

Bij algemene maatregel van bestuur (artikel 4, tweede lid, Mediabesluit) is bepaald dat een gedeelte van het aanbod, bedoeld hierboven onder b.1. in het bijzonder betrekking heeft op de gemeente(n) waarvoor het programma-aanbod is bestemd en dat een gedeelte van het aanbod, bedoeld onder b.2. door de lokale publieke media-instelling zelf of uitsluitend in haar opdracht is geproduceerd.

3. Reclame en telewinkelen

Als de lokale media-instelling toegestane reclame- en telewinkelboodschappen opneemt in haar media-aanbod dan is zij niet alleen aangesloten bij de Nederlandse Reclame Code (zie hiervoor artikel 2.92) maar

- voert zij ook een behoorlijke boekhouding (artikel 10 Mediaregeling 2008) en
- zendt zij jaarlijks voor 1 juni de jaarrekening aan het Commissariaat vergezeld van een verklaring van een AA-consulent of een registeraccountant (artikel 11 Mediaregeling 2008).

Zie ook: handboek Financiële Verantwoording Publieke Lokale Media-instellingen 2009; bij het opstellen van de financiële verantwoording dient dit handboek te worden gehanteerd; hierbij dienen alle in het handboek opgenomen bepalingen te worden opgevolgd en modellen te worden gehanteerd; aanvullend dienen de bepalingen in de beleidsregels en overige voorschriften van het Commissariaat te worden opgevolgd.

Zie ook: model-tekst controleverklaringen voor de financiële verantwoording vanaf 2011; deze zijn ter vervanging van de modelteksten zoals opgenomen in het hiervoor genoemde Handboek Financiële Verantwoording Publieke Lokale media-instellingen 2009.

Zie ook: financiële invulmodellen; naast een financieel jaarverslag dient de lokale media-instelling jaarlijks vóór 1 juni zogenoemde additionele informatie aan het Commissariaat te verstrekken waarbij gebruik gemaakt wordt van de verplichte voorgeschreven modellen.

4. Algemene bekostigingsaanspraak van de NLPO

De publieke media-instellingen voorzien op onafhankelijke wijze in de uitvoering van de publieke mediaopdracht en hebben daarvoor op de wijze zoals geregeld in de Mediawet aanspraak op bekostiging door het rijk (artikel 2.143, eerste lid). Daartoe stelt de Minister jaarlijks gelden beschikbaar, onder de naam Rijksmediabijdrage (artikel 2.143, tweede lid). Deze bijdrage dient, tezamen met de landelijke reclame-inkomsten van de STER, ter bestrijding van de kosten verbonden aan onder meer het door de Minister aangewezen overlegorgaan van de lokale publieke media-instellingen, de NLPO (artikel 2.146, onder l). De NLPO is het samenwerkings- en coördinatieorgaan voor de lokale publieke omroep in Nederland (zie ook **hoofdstuk 13**).

5. Gemeentelijke bekostigingsplicht

Burgemeester en wethouders zorgen voor de bekostiging van het functioneren van de lokale omroep als de gemeenteraad in het kader van de aanwijzingsprocedure positief heeft geadviseerd over de vraag of de instelling voldoet aan de representativiteitseis, bedoeld in artikel 2.61, tweede lid, onderdeel c. Het bestuur van de lokale omroep moet daartoe een verzoek indienen bij burgemeester en wethouders. De bekostiging betreft vergoeding van de kosten die rechtstreeks verband houden met het verzorgen van de lokale publieke mediadienst, voor zover die kosten niet op andere wijze zijn gedekt, op zodanige wijze dat op lokaal niveau in een toereikend media-aanbod kan worden voorzien en continuïteit van bekostiging is gewaarborgd. Aan de bekostiging worden geen voorschriften verbonden die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens deze wet (artikel 2.170b Mediawet).

6. Samenstelling standaardprogrammapakket bij gebruik omroepzenders en omroepnetwerken

Als een pakketaanbieder een of meer digitale dan wel analoge programmapakketten verspreidt ontvangen alle abonnees in elk geval een digitaal (artikel 6.13, eerste lid) dan wel een analog (artikel 6.14, eerste lid) standaardprogrammapakket. Voor zover het televisieprogrammakanalen van de lokale publieke media-instelling betreft bevat dit pakket in elk geval

- één televisieprogrammakanal met programma-aanbod dat bestemd is voor de gemeente waarbinnen de abonnees woonachtig zijn en
- ten hoogste twee televisieprogrammakanalen met programma-aanbod gericht op specifieke bevolkings- en leeftijdsgroepen waaronder minderheden (artikel 6.13, derde lid, onder d en e en artikel 6.14, derde lid).

Voor zover het radioprogrammakanalen van de lokale publieke media-instelling betreft bevat dit pakket in elk geval:

- één radioprogrammakanaal met programma-aanbod dat bestemd is voor de gemeente waarbinnen de abonnees woonachtig zijn en;
- ten hoogste vijf radioprogrammakanalen met programma-aanbod gericht op specifieke bevolkings- en leeftijdsgroepen waaronder minderheden (artikel 6.13, vierde lid, onder c en d en 6.14, vierde lid).

Bovengenoemde televisie- en radioprogrammakanalen van de lokale media-instellingen zijn niet opgenomen in het digitale standaardprogrammapakket dat een pakketaanbieder verspreidt door middel van een satelliet (artikel 6.14b). Het Commissariaat kan aan de pakketaanbieder ontheffing verlenen van de in de artikelen 6.13 en 6.14 opgenomen verplichtingen als het nakomen daarvan leidt tot disproportionele kosten, tot een belemmering van innovatie of anderszins onredelijke uitkomsten (artikel 6.14d).

7. Toezicht en handhaving Commissariaat voor de Media

Het Commissariaat kan bij overtreding van artikel 2.70 (zie hiervoor onder Media-aanbod lokale publieke media-instelling) een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste € 225.000.- (artikel 7.12, eerste lid). Het Commissariaat kan de overtreder van artikel 2.70

geen last onder dwangsom opleggen (artikel 7.12, derde lid).

De Beleidsregels bestuurlijke boetes 2019 rangschikt de overtreding van artikel 2.70 in categorie B. Afhankelijk van de ernst/zwaarte van de overtreding kan het Commissariaat aan een lokale omroep een zogeheten basisboete opleggen van € 500, € 2500 of € 5400.

Zie ook: beleidsregels van het Commissariaat voor de Media van 25 juni 2019 over bestuurlijke boetes in het kader van de Mediawet 2008 (Beleidsregels bestuurlijke boetes 2019).

Het Commissariaat kan een aanwijzing voor lokale omroep intrekken als aan die lokale omroep binnen een periode van een jaar tweemaal een bestuurlijke sanctie is opgelegd als bedoeld in artikel 7.12 (artikel 2.68, eerste lid, onder b). Het besluit van het Commissariaat tot intrekking van de aanwijzing gaat onmiddellijk in (artikel 9 van de Mediaregeling). Alle regels zijn uiteraard belangrijk, maar vooral bij reclame en het hanteren van de ICE-norm, lijkt het vaker mis te gaan. Zorg dus dat je weet hoe dit werkt en dat jouw omroep hieraan voldoet.

Controleer: de wet dient gevolgd te worden. Voldoet de omroep op al deze punten?

Neem actie: indien de benodigde kennis onder de medewerkers ontbreekt, zorg dat dat ze deze kennis alsnog kunnen opdoen.

Tip: bekijk ook eens de website van het Commissariaat voor de Media. Er is veel relevante informatie te vinden. Ze hebben tevens een spreekuur voor als er vragen zijn.

Hoofdstuk 5

Het bestuur en het Commissariaat voor de Media

Dit korte hoofdstuk gaat over de rol van het commissariaat bij het aanwijzen tot lokale omroep en de controle op deze omroep.

Het Commissariaat voor de Media is voor elke instelling die in aanmerking wenst te komen voor een aanwijzing als lokale omroep het allereerste aanspreekpunt. Het Commissariaat geeft op zijn website uitgebreid aan op welke wijze en onder welke voorwaarden een aanwijzingsaanvraag kan worden ingediend.

Vanaf het moment dat de instelling een aanwijzing heeft, dus in mediawettelijke zin een lokale omroep is, is het Commissariaat het orgaan dat toezicht houdt op de naleving van de mediawettelijke voorschriften (zie ook **hoofdstuk 4**). Tot een uitleg van die bepalingen is het Commissariaat, en uiteraard ook de NLPO, te allen tijde bereid.

Zie ook: beleidsregel van het Commissariaat voor de Media over de procedure tot aanwijzing van lokale publieke media-instellingen (Beleidsregel aanwijzingsprocedure lokale publieke media-instellingen 2023).

Hoofdstuk 6

Het Bestuur en de gemeente

De gemeente speelt een belangrijke rol in relatie tot de lokale omroep. Enerzijds (nu nog) als bekostiger, anderzijds als informatiebron en partner.

Dat kan soms lastig zijn: de gemeente verstrekt aan jullie een bekostigingsbijdrage, tegelijkertijd word je als omroep geacht kritisch te berichten over de plaatselijke politiek. Een zekere afstand tot elkaar is daarom wenselijk, maar tegelijkertijd kan de gemeente ook heel goed als partner fungeren en de lokale omroep helpen bij verschillende zaken. Ook de verhouding tussen de gemeente en de omroep is wettelijk vastgelegd. Daarover gaat dit hoofdstuk.

Bekostigingsplicht

De gemeente, in dit geval het college van burgemeester en wethouders, is op grond van het in de Mediawet opgenomen voorschrift verplicht zorg te dragen voor de bekostiging voor het functioneren van de lokale omroep (zie ook hoofdstuk 4). De hoogte van het met de bekostiging gemoeide bedrag, het zogeheten richtsnoerbedrag, is afhankelijk van het aantal huishoudens per gemeente. Het aldus berekende bedrag ontvangt de gemeente uit het Gemeentefonds en is niet geoormerkt. In een aantal rechterlijke uitspraken is beslist dat een gemeente enkel en alleen op goede gronden (dus bijvoorbeeld niet alleen maar noemen dat het ‘subsidieplafond bereikt is’) een lager bedrag aan de lokale omroep mag uitkeren dan zij ontvangt uit het Gemeentefonds. Het bedrag van deze bekostigingsplicht wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van het in de BZK Meicirculaire opgenomen zogeheten voorlopige accres. Kort gezegd wordt hiermee inflatie en deflatie toegepast op het bedrag. Uitgaande van het bedrag per huishouden voor lokale omroep voor het huidige jaar kan de gemeente dan het bedrag dat geldt voor het jaar daarop bepalen (2024: € 1,57 per huishouden). Hoewel aan de bekostiging geen voorschriften worden verbonden die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens de Mediawet is het bestuur van de lokale omroep jaarlijks verplicht verantwoording af te leggen aan burgemeester en wethouders waaraan hij het bedrag voortvloeiend uit de bekostigingsplicht heeft besteed.

Korte samenvatting: de gemeente geeft bekostiging, de omroep moet die goed besteden en daarover verantwoording afleggen. De meeste gemeenten hebben daarvoor jaarlijks een bepaalde datum. Zorg dat je weet wanneer die verantwoording moet worden afgelegd en

zet dit op de agenda van je bestuursvergadering. Ook na de beoogde stelselwijziging (als de bekostigingsplicht voor gemeenten vervalt en de gelden worden overgeheveld naar het Rijk) zal de relatie met de gemeente belangrijk blijven. Omdat hij advies geeft over welk pbo representatief is voor de gemeenschap in het verzorgingsgebied, maar ook als publieke partner en voor aanvullende financiën. Een goede relatie is essentieel om bijvoorbeeld samen, binnen de mogelijkheden van de wet, aandacht te geven aan beleidsthema’s. Denk hierbij aan coproducties of adverteren door de gemeente. Het is belangrijk tenminste een keer per jaar, mogelijk meer, in gesprek te gaan over wederzijdse verwachtingen en te kijken hoe jullie elkaar verder kunnen versterken. Uiteraard is het ook hier weer belangrijk de Mediawet en de journalistieke onafhankelijkheid te bewaken. Wie betaalt, bepaalt gaat in de vrije journalistiek niet op!

.....

Maak bespreekbaar: wordt er voldoende onafhankelijk journalistiek bedreven, ondanks dat de omroep door de gemeente en/of adverteerders wordt gefinancierd? En is er sprake van een onafhankelijke bedrijfsvoering? Of moeten de verwachtingen van de gemeente worden bijgesteld? Is voor adverteerders duidelijk wat ze wel en niet van de omroep kunnen verwachten?

.....

Subsidie

De verantwoordingsplicht – het afleggen van rekening en verantwoording omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven en inkomsten, voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn – heeft de omroep ook met betrekking tot aan hem verstrekte subsidies. Naast deze bekostigingsplicht staat het de gemeente immers vrij de lokale omroep te subsidiëren. Op deze subsidies is niet de Mediawet maar de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Een subsidie is een recht op financiële middelen dat een lokale omroep op aanvraag krijgt van een gemeente voor bepaalde activiteiten.

Deze activiteiten zijn geen geleverde goederen of diensten, het is dus geen betaling (artikel 4:21, eerste lid, Awb).

In tegenstelling tot de mediawettelijke bekostigingsplicht kan de gemeente in het kader van een subsidieverlening verplichtingen opleggen met betrekking tot onder meer de aard en omvang van de activiteiten waarvoor subsidie wordt verleend, de administratie van aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten en het vóór de subsidievaststelling verstrekken van gegevens en bescheiden die nodig zijn voor een beslissing omtrent de subsidie (artikel 4.37 Awb). Niettemin bepaalt de lokale omroep vorm en inhoud van het door hen verzorgde media-aanbod en zijn daar verantwoordelijk voor (artikel 2.88, eerste lid, Mw). De subsidievoorwaarden maken daarop geen inbreuk. Dus de gemeente kan wel kaders stellen bij subsidie, maar die mogen niet gepaard gaan met inhoudelijke bemoeienis. Voorbeeld: de gemeente wil graag 20.000 euro subsidie beschikbaar stellen zodat de lokale omroep meer aandacht kan geven aan het thema armoede. Dat mag, maar de gemeente mag dan niet inhoudelijk bepalen hoe en wat er wordt gedaan.

.....

Maak bespreekbaar: worden er, indien er subsidies beschikbaar worden gesteld, afspraken gemaakt over de onafhankelijkheid en de kaders waarbinnen de omroep de doelstellingen van de subsidie uitvoert?

.....

Programmabeleid bepalend orgaan (pbo)

Nadat de lokale omroep, mede op grond van het raadsadvies over de representativiteit van het pbo, is aangewezen door het Commissariaat, brengt de gemeenteraad tijdens de aanwijzingsperiode ten minste eenmaal aan het Commissariaat advies uit over de vraag of de aangewezen lokale omroep naar zijn mening nog voldoet aan de eisen op grond waarvan de aanwijzing is verleend en wel met name of het pbo nog representatief is (artikel 2.66, eerste lid, Mw). Het Commissariaat noch de gemeenten houden zich actief bezig met dit voorschrift. Ook de Beleidsregel aanwijzingsprocedure lokale publieke media-instellingen 2023 (zie ook **hoofdstuk 5**) geeft aan dit voorschrift geen nadere uitvoering. Bij de aanwijzing (wie krijgt de vergunning om publieke lokale omroep te verzorgen) wordt

Controleer: is het pbo representatief voor de (inwoners van de) gemeente(n)?

Controleer: zijn er geen bestuursleden opgevoerd als pbo-lid? Een goed en onafhankelijk functionerend pbo maakt de omroep en het media-aanbod beter en geloofwaardiger.

gekeken naar de representativiteit van het pbo. Wettelijk gezien mag het bestuur ook als pbo fungeren maar dat is in het kader van de onafhankelijkheid uiteraard onwenselijk. Goed te weten: pbo-leden zitten er altijd namens de gehele stroming. Dus, iemand die actief is in het basisonderwijs, zit er dan namens het gehele plaatselijke onderwijs en niet namens die ene school waar hij werkzaam is.

Contact

Het verdient ten eerste aanbeveling om gedurende de aanwijzingsperiode op bestuurlijk niveau nauw contact te onderhouden met de gemeente. Zowel de raadsleden, het verantwoordelijke lid van het college van burgemeester en wethouders als de behandelend ambtenaar zijn gebaat bij actuele informatie over het reilen en zeilen van de omroep. Niet alleen om aanvullende financiering te behouden dan wel te bewerkstelligen maar ook ter voorbereiding op de aansluitende aanwijzingsperiode van vijf jaar. Het delen van informatie met de gemeente over het functioneren van en de onvermijdelijke wijzigingen in de samenstelling van zowel het bestuur als het pbo schept wederzijds vertrouwen en voedt een vruchtbare samenwerking.

Conflicterende belangen

Zoals verderop in hoofdstuk 23 is te lezen, zijn er ook op het gebied van journalistiek bepaalde uitgangspunten die ervoor moeten zorgen dat alles goed verloopt. Één daarvan is de afstand tot bestuursleden. In het geval van de gemeente kan er een conflicterend belang zijn: de gemeente is immers (tot aan de beoogde stelselwijziging) bekostigingsverstrekker, terwijl de omroep wordt geacht kritisch over het reilen en zeilen in de plaatselijke politiek te berichten. Hierdoor kan een conflicterend belang ontstaan.

Belangrijkste is vooral dat zowel het omroepbestuur als redactieleden zich hiervan bewust zijn en dit ook uitdragen. Dit betekent: kritisch zijn op alle partijen, aandacht voor alle geluiden in de plaatselijke politiek en waar het gaat om inhoud: als bestuurder afstand houden van de politiek.

Tegelijkertijd blijft dit natuurlijk een spanningsveld, omdat hierboven ook is betoogd dat het fijn is een goede band met de plaatselijke politiek te hebben. Hierbij kan het redactiestatuut

(zie ook **hoofdstuk 23**) een goede leidraad zijn. Dus waar het gaat om inhoud, heeft alleen de redactie contact met de politiek, waar het gaat om bestuurlijke zaken het bestuur. Beide moeten zich dan ook tot hun eigen rol beperken en indien nodig duidelijk uitspreken richting de gemeente dat ze deze scheiding hanteren en belangrijk vinden.

Mocht er toch enige twijfel ontstaan, bespreek dat dan vooral intern. Dit voorkomt misverstanden en houdt zaken helder.

Tip: heeft jouw omroep een structureel overleg met de gemeente? Dit draagt bij aan een goede verstandshouding.

Hoofdstuk 7

Het bestuur en de Kamer van Koophandel

Als lokale omroep krijg je een enkele keer ook te maken met de Kamer van Koophandel. Dit hoofdstuk legt uit wanneer.

Inschrijving handelsregister

Op grond van de Handelsregisterwet moet een stichting binnen één week na oprichting (dit is de vastlegging van de statuten in een notariële akte) ingeschreven worden in het handelsregister. Dit geldt ook voor een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid. Volledige rechtsbevoegdheid houdt in dat het bestuur bevoegd is tot het sluiten van overeenkomsten tot koop, vervreemding of bezwaring van registergoederen. Een vereniging zonder volledige rechtsbevoegdheid kan worden ingeschreven, maar dat hoeft niet.

Tot de verplichting van inschrijving is iedere bestuurder bevoegd. Iedere bestuurder is er vervolgens verantwoordelijk voor dat de gegevens van de inschrijving te allen tijde juist en volledig in het handelsregister zijn ingeschreven. De bedoelde gegevens zijn voor wat betreft de stichting of vereniging een door de Kamer van Koophandel toegekend uniek nummer, de naam van de lokale omroep, de rechtsvorm, de statutaire zetel en de datum van aanvang (of beëindiging). De Kamer van Koophandel heeft voor wat betreft de inschrijving van de bestuursleden van de lokale omroep een formulier beschikbaar waarop de volgende gegevens moeten worden verstrekt: achternaam, voornaam, Burgerservicenummer, geboortedatum, geboorteplaats, geslacht en privéadres.

Zie ook **hoofdstukken 2 en 3**, voor meer uitleg over het nemen van bestuursbesluiten, bevoegdheden en zittingstermijnen.

Controleer: zijn de namen en functies van de ingeschreven bestuursleden bij de KvK nog actueel?

UBO-register

Door nieuwe Europese regels (de vierde anti-witwasrichtlijn EU 2015/849) moeten ondernemingen, waaronder stichtingen, vanaf 27 september 2020 hun UBO of UBO's laten registreren in het Nederlandse UBO-register. Dit moet voor 27 maart 2022 hebben plaatsgevonden. In artikel 2:290 BW is deze registratieverplichting opgenomen. UBO staat voor ultimate beneficial owner, dit is de uiteindelijk belanghebbende. In beginsel is de UBO degene met de meeste zeggenschap heeft

binnen de organisatie. Een organisatie kan een of meer UBO's hebben. Bij een stichting is een UBO degene die meer dan 25% van het stemrecht heeft bij een statutenwijziging dan wel degene die de feitelijke zeggenschap over de rechtspersoon heeft maar geen bestuurder is. Met andere woorden:

- Stichting Omroep A heeft 3 bestuursleden, elk bestuurslid heeft 1 stem en dus 33,3% van de stemmen. Deze bestuursleden mogen - op grond van de statuten - besluiten tot statutenwijziging. De drie bestuursleden zijn UBO's;
- Stichting Omroep B heeft 4 bestuursleden. Elk bestuurslid heeft 1 stem. Elk bestuurslid heeft stemrecht voor 25% van de stemmen. Geen van de bestuursleden is in dit voorbeeld een UBO op basis van stemrecht, omdat ze geen van allen *meer dan 25%* stemrecht hebben;
- Zijn geen van deze belangen van toepassing dan zijn alle mensen die als statutair bestuurslid in het Handelsregister staan ingeschreven, aan te merken als UBO. Zij staan dan niet op basis van een belang ingeschreven, maar omdat ze de functie van bestuurslid hebben. Dit komt vaak voor bij verenigingen en stichtingen met een anbi-status.

Controleer: zijn er nog acties nodig naar aanleiding van het UBO-register?

Het UBO-register maakt onderdeel uit van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Het UBO-register heeft als doel criminaliteit tegen te gaan, zoals het witwassen van geld en financiering van terrorisme. Dankzij het UBO-register krijgt de overheid meer inzicht in wie het binnen organisaties voor het zeggen hebben.

Deponeringsplicht jaarrekening

Een lokale omroep is verplicht een jaarrekening op te maken. Maar deze hoeft (meestal) niet gedeponereerd te worden bij de Kamer van Koophandel, omdat de lokale omroepen hiervoor een te kleine organisatie zijn. De grens ligt bij een organisatie die gedurende twee jaar zes miljoen euro omzet. Vanaf dat moment moet er wel gedeponereerd worden.

Hoofdstuk 8

Het bestuur en de interne organisatie algemeen

Ook op het gebied van de interne organisatie is er een aantal regels en wettelijke verplichtingen waar de lokale omroep aan moet voldoen. In veel gevallen is dit iets wat eenmalig moet worden vastgelegd. Dat neemt echter niet weg dat medewerkers hier actief op moeten worden gewezen en geïnformeerd moeten worden welke wegen ze moeten bewandelen als er iets mis dreigt te gaan of er al iets misgaat. Dit zijn uiteenlopende zaken die (moeten) worden vastgelegd. Hierbij gaat het om interne en externe procedures. We zetten ze hieronder uiteen.

Protocol ongewenst gedrag

Het bestuur van de lokale omroep zorgt voor een werkomgeving die vrij is van agressie, (seksuele) intimidatie, discriminatie, pesten en ander ongewenst gedrag dat tot fysieke klachten en/of psychische belasting kan leiden. De gedragsregels die de onderlinge communicatie en het gedrag op de werkvloer voorschrijven moeten zijn vastgelegd en bekend zijn bij alle medewerkers (betaalde medewerkers en vrijwilligers). Onder verwijzing in de medewerkers-overeenkomst is het huishoudelijk reglement van de lokale omroep daartoe de aangewezen plaats.

Medewerkers kunnen een klacht indienen bij de arbeidsinspectie als de lokale omroep geen beleid heeft op het gebied van ongewenst gedrag. Ook kan het bestuur van de lokale omroep aansprakelijk worden gesteld voor de gevolgen van ongewenst gedrag bij een medewerker. Met dit protocol toont het bestuur/de omroep aan dat er maatregelen zijn genomen om ongewenst gedrag te voorkomen en om bij ongewenst gedrag adequaat te kunnen reageren. Die maatregelen moeten voorzien in een zorgvuldige klachtenbehandeling: hoor en wederhoor, vertrouwelijkheid en informatievoorziening.

Het is belangrijk, dat iedereen binnen de omroep bekend is met het protocol en de werking ervan. Het bestuur moet er voor zorgdragen dat het protocol in de praktijk wordt toegepast en dat de beschreven werkwijzen en termijnen uit het protocol worden nageleefd. De bestuursleden dienen op de hoogte te zijn van hun taak om ongewenst gedrag van anderen te voorkomen, te signaleren en tegen te gaan. Zij dienen de personen die het toezicht op ongewenst gedrag namens hen uitoefenen daarover in te lichten en te onderrichten.

Het bestuur/de omroep moet de medewerker bij aanvang van zijn/haar werkzaamheden instrueren over het protocol. Hoewel kennisname van het protocol is opgenomen in de medewerkers-overeenkomst is het ten eerste aan te bevelen dat de medewerker het protocol ondertekent en daarmee aangeeft dat hij/zij met de inhoud instemt. Voor de duidelijkheid en de volledigheid is het verstandig om de huidige medewerkers het protocol alsnog te laten ondertekenen voor akkoord en/of aan hen kenbaar te maken op welke wijze zij het protocol kunnen inzien. Daarnaast is het belangrijk dat het bestuur zich ervan blijft overtuigen dat de inhoud van dit protocol (nog steeds) bij iedereen bekend is.

In het geval de lokale omroep beschikt over een ondernemingsraad, redactieraad of een andere personeelsvertegenwoordiging dan dient dit protocol te zijn opgesteld en ingevoerd na overleg met en instemming van dat medezeggenschapsorgaan.

Het bestuur dient regelmatig na te gaan of de maatregelen in het protocol voldoende zijn. Daarom dient het bestuur het protocol regelmatig te evalueren. Indien het naar aanleiding van de evaluatie noodzakelijk blijkt te zijn, dient het bestuur het protocol aan te passen. Ook dit evalueren en aanpassen dient in overleg met het medezeggenschapsorgaan plaats te vinden. Zie voor een modelprotocol ongewenst gedrag het NLPO [kenniscentrum](#).

De NLPO heeft sinds februari 2024 ook twee externe vertrouwenspersonen aangesteld. De omroep wordt aanbevolen het bestaan hiervan bekend maken binnen de eigen organisatie, om zo ervoor te zorgen dat mensen ook extern hun verhaal kunnen doen, mochten ze dit om enige reden niet intern willen, kunnen of durven doen.

Meer informatie over de externe vertrouwenspersoon is te vinden op de website van de NLPO: nlpo.nl/ongewenstgedrag.

Huishoudelijk reglement

Het huishoudelijk reglement is een verzameling regels en richtlijnen, die een aanvulling zijn op de statuten van de stichting of de vereniging. Het huishoudelijk reglement bevat de regels die betrekking hebben op de praktische en dagelijkse gang van zaken binnen de lokale omroep. De inhoud van het huishoudelijk reglement kan per lokale omroep sterk verschillen maar is in ieder geval niet in tegenspraak met de

Neem actie: ga aan het werk met het informatiepakket ongewenst gedrag. Bekijk waar de omroep nog tekortschiet en vang dit op.

Maak bespreekbaar: doet de omroep voldoende om ongewenste omgangsvormen te bespreken?

Tip: regel niet alleen 'de loketten en papieren', maar draag de boodschap van het belang van een veilige werkomgeving als bestuur en leidinggevende uit.

Controleer: is er een huishoudelijk reglement? En zo ja, wordt dit jaarlijks nagelopen en zo nodig bijgewerkt?

statuten van die lokale omroep. Het hebben van een huishoudelijk reglement is niet verplicht maar zorgt ervoor dat iedereen binnen de lokale omroep weet welke regels en procedures er gelden.

In de statuten van de vereniging of stichting staan de belangrijkste, wettelijk voorgeschreven, regels over het functioneren van de lokale omroep. Alle overige zaken kan het bestuur (stichting) of de algemene ledenvergadering (vereniging) van de lokale omroep vastleggen in het huishoudelijk reglement. Het gaat om regels, richtlijnen en afspraken die op

korte- of middellange termijn kunnen worden gewijzigd. In tegenstelling tot het wijzigingen van de statuten, is bij het wijzigen van het huishoudelijk reglement geen rol voor de notaris weggelegd. Zie voor een model huishoudelijk reglement het NLPO **kenniscentrum**. Praktisch voorbeeld: wie krijgt er wel of geen perskaart namens de organisatie? Hoe zit het met de sleutels van het pand? Betaal je daar borg voor? Enzovoorts.

Verklaring omtrent gedrag (VOG)

Een lokale omroep kan van een nieuwe medewerker een Verklaring omtrent gedrag (VOG) verlangen. Slechts in een beperkt aantal gevallen en branches is een dergelijke verklaring verplicht. Deze verplichting geldt niet voor de lokale omroepsector.

Een VOG is een verklaring waaruit blijkt dat het (justitiële) verleden van degene die een functie vervult of wenst te vervullen geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving en bij de omroep. Bij de beoordeling van een VOG-aanvraag kijkt Justis of de desbetreffende persoon strafbare feiten op zijn/haar naam heeft staan die een risico vormen voor de functie of het doel waarvoor de VOG is aangevraagd. Sommige strafbare feiten vormen een bezwaar voor de ene baan of stage, maar voor de andere niet. Heeft de desbetreffende persoon geen strafblad of geen strafbare feiten gepleegd die relevant zijn voor het doel van de aanvraag, dan krijgt hij/zij een VOG.

Maak bespreekbaar: is het wenselijk dat de omroep om een VOG vraagt?

Justis is de screeningsautoriteit van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en handelt de VOG-aanvragen

af en is de enige instantie in Nederland die VOG-verklaringen afgeeft. Spreek wel van tevoren af wie de kosten draagt: de omroep of de persoon van wie de verklaring wordt gevraagd.

De Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)

In de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) zijn de verplichtingen opgenomen die een werkgever heeft jegens zijn werknemers. Verplichtingen die betrekking hebben op de veiligheid en de gezondheid van degenen die een arbeidsovereenkomst hebben gesloten met de lokale omroep. Weliswaar gelden deze verplichtingen niet jegens de vrijwilligers, zij kunnen natuurlijk wel hun voordeel daarmee doen. Aan de hand van de volgende aandachtspunten is na te gaan of het gevoerde arbobeleid aan de belangrijkste eisen voldoet:

- Wijs een zogeheten preventiemedewerker aan binnen de lokale omroep die zich richt op het bevorderen van een veilige en gezonde werkplek. Werkgevers met maximaal 25 medewerkers in dienst mogen deze taak zelf uitvoeren.
- Breng alle mogelijke veiligheids- en gezondheidsrisico's voor het personeel in kaart met een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is verplicht en beschrijft de risico's bij een lokale omroep op het gebied van gezondheid en veiligheid van de medewerkers. Hiermee krijgt het bestuur en/of de directie van de lokale omroep snel inzicht in de situatie en kan hij zien waar verbeteringen nodig zijn. De NLPO is voornemens een model risico-inventarisatie en -evaluatie op te stellen.
- Actualiseer de RI&E tenminste één keer per jaar en laat deze toetsen door een arbodienst of gecertificeerde deskundige. Bij meer dan 25 werknemers is dit verplicht.
- Leg de taken en verantwoordelijkheden van iedereen die betrokken is bij de arbozorg vast, en zorg dat deze bekend zijn binnen de lokale omroep.
- Betrek de ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging bij de aanwijzing van de preventiemedewerker en bij het opstellen van de RI&E en het plan van aanpak.
- Zorg dat er altijd minimaal één bedrijfshulpverlener (Bhv'er) aanwezig is op de werkvloer die eerste hulp kan bieden in gevaarlijke situaties.
- Stem werkzaamheden en werkplekken zo veel mogelijk af op de persoonlijke eigenschappen van medewerkers.
- Licht medewerkers voor over alle aspecten die met gezond en veilig werk te maken hebben en zorg dat de procedures en veiligheidsprotocollen bij hen bekend zijn.
- Betrek de ondernemingsraad (indien aanwezig) of personeelsvertegenwoordiging bij het gevoerde arbobeleid en de resultaten daarvan.

De NLPO beseft zich dat dit ingewikkelde kost is. Daarom wordt gewerkt aan een model RI&E die naar verwachting eind 2024 beschikbaar komt. Als je nu al een dergelijke RI&E maakt (deze mag je namelijk zelf opstellen), zorg dan ervoor dat deze officieel wordt

**Maak bespreekbaar:
handelt de omroep
naar de Arbowet? Zijn
er verbeterpunten
die opgepakt kunnen
worden?**

vastgesteld door het bestuur of de raad van toezicht. En laat deze vooral toetsen door een externe partij.

Let op: als je alleen werkt met vrijwilligers en/of zzp'ers, dan is deze niet verplicht. Zodra je werknemers hebt, wel.

De wet AVG en portretrecht

Op grond van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) zijn portretten of bepaalde foto's persoonsgegevens. Een persoon is aan de hand van een (portret) te identificeren. Het portretrecht is geregeld in de Auteurswet. Iemand die herkenbaar staat afgebeeld op een foto (of op een andere kunstuiting zoals een schildering) kan zich in beginsel verzetten tegen de openbaarmaking of verwerking van zijn portret. Onder herkenbaar wordt niet alleen verstaan het gezicht van de geportretteerde, maar ook bijvoorbeeld zijn lichaamshouding of bijzondere persoonskenmerken. Het portretrecht is geregeld in de artikelen 20 en 21 van de Auteurswet. Een fotograaf en dus de lokale omroep heeft hierdoor te maken met de regelgeving van zowel het portretrecht als de AVG. Een geportretteerde kan zich niet altijd verzetten tegen openbaarmaking of verwerking. Er zijn uitzonderingen voor bijvoorbeeld journalistiek- en artistiek werk.

Een portret is een herkenbare afbeelding. Niet alleen de gelaatstreken van een geportretteerde zijn van belang, ook een kenmerkende lichaamshouding, bepaalde attributen of de omgeving kunnen een rol spelen. De Auteurswet onderscheidt in opdracht gemaakte portretten en portretten die niet in opdracht zijn gemaakt. Indien een portret in opdracht is gemaakt dan is er voor de publicatie daarvan toestemming nodig van de geportretteerde. De maker (de fotograaf) van het portret heeft weliswaar het auteursrecht, maar dat geeft de maker niet het recht het portret te publiceren zonder toestemming van de geportretteerde. De geportretteerde mag overigens wel een aantal kopieën voor zichzelf maken en mag hij de in opdracht gemaakte portretten, in beperkte zin, gebruiken voor publicaties. Hij dient dan wel de naam van de fotograaf erbij te vermelden. In het geval een derde partij de foto publiceert dan dient deze partij zowel toestemming te vragen aan de geportretteerde als aan de maker van de foto.

Wanneer een portret niet in opdracht is gemaakt mag het in beginsel vrij worden gepubliceerd. Dit is anders als de afgebeelde persoon een redelijk belang heeft om zich tegen de publicatie van zijn portret te verzetten. Vaak gaat het hier om een privacybelang of een financieel belang. Het niet in opdracht fotograferen komt veelvuldig voor in de openbare ruimte. Een fotograaf heeft dan al snel te maken met de AVG. Het maken van een portretfoto is op zichzelf al een verwerking in de zin van de AVG. Van publiceren van de foto behoeft dan nog geen sprake te zijn.

AVG en UAVG

De fotograaf heeft te maken met de regelgeving van zowel het portretrecht als de AVG. In de AVG en de UAVG (Uitvoeringswet AVG) zijn uitzonderingen opgenomen met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens. De AVG is niet van toepassing op de verwerkingen in het kader van zuiver persoonlijke of huishoudelijke activiteiten. Als de persoonsgegevens derhalve alleen voor privédoeleinden worden gebruikt en dit gebruik niet samenhangt met zakelijke activiteiten. Aan deze uitzondering is begrensd. Het bijvoorbeeld publiceren op internet of delen via social media valt buiten deze uitzondering. De belangrijkste uitzondering is echter wanneer het fotograferen en/of publiceren (het verwerken) valt onder de journalistieke exceptie.

Journalistieke exceptie

In artikel 43 van de UAVG is een uitzondering opgenomen betreffende journalistieke doeleinden of academische, artistieke of literaire uitdrukkingsvormen. Op een journalistieke handeling zijn er hierdoor bepaalde artikelen van de AVG niet van toepassing. Volgens het Europese Hof van Justitie is van journalistiek sprake als, ongeacht het overdrachtsmedium, het doel is bekendmaking van informatie, meningen of ideeën aan het publiek. Deze

**Maak bespreekbaar:
is het gebruik van een
quitclaim nodig om
archieven in stand te
houden?**

activiteiten zijn niet voorbehouden aan mediaondernemingen en kunnen een winstogmerk hebben.

Het begrip journalistiek is hiermee breed uitgelegd. Op grond van deze uitleg hoeft journalistiek handelen dus niet te zijn gekoppeld aan het vak van journalist, maar heeft het betrekking op de activiteit journalistiek bedrijven of op de vrijheid van meningsuiting. Als op bijvoorbeeld een website of een blog informatie, meningen of ideeën wordt gedeeld, ondersteund door een foto dan kan dit al snel onder de journalistieke exceptie vallen. Deze exceptie omvat het buiten werking stellen van onder meer artikel 7, derde lid van de AVG waardoor de geportretteerde een eenmaal gegeven toestemming niet meer kan intrekken. Artikel 6 van de AVG wordt evenwel niet buiten werking gesteld zodat een grondslag nodig blijft zoals bijvoorbeeld de toestemming van de geportretteerde of het gerechtvaardigde belang. Een gerechtvaardigd belang op basis van vrije nieuwsgaring. Bij dat belang geldt dat steeds op een zorgvuldige manier rekening dient te worden gehouden met de privacy van de geportretteerde(n). De afweging die je hierbij moet maken komt weer neer op de afweging zoals die geldt binnen het portretrecht.

Quitclaims

Foto's (portretten) publiceren via een website of social media is mogelijk, ondanks hetgeen hierover is opgenomen in de AVG. Het gaat er om hoe en met welk doel een foto wordt gebruikt. Met bijvoorbeeld medewerkers en leden van een vereniging kun je op voorhand afspraken maken over het gebruik van hun portretten. Hierover kan iets worden opgenomen

in de arbeids- en medewerkersovereenkomsten. Voordat de lokale omroep tot het bewaren en plaatsen van foto's overgaat is het raadzaam om te beoordelen of de afbeelding de privacy van de geportretteerde niet onnodig schendt. Dit geldt ook op het moment dat de journalistieke exceptie kan worden ingeroepen.

Om te voorkomen dat het archief dat het opgebouwde archief met audio-, video- en foto-bestanden na enkele jaren uitdunt omdat mensen zich niet meer kunnen vinden in eerdere verschijning in content, kan een zogeheten quitclaim uitkomst bieden. Deze kan worden getekend door gasten, acteurs en deelnemers van programma's en andere activiteiten, waarmee ze uitdrukkelijk instemmen voor het gebruik van het materiaal voor bepaalde of onbepaalde tijd. Er kunnen nog steeds redenen zijn om bepaalde content alsnog te verwijderen, maar de omroep staat (juridisch) sterker bij onenigheid of claims. Voor een minderjarige dient een ouder of voogd te tekenen. Een model quitclaim is te vinden in het NLPO [kenniscentrum](#).

Functionaris gegevensbescherming

De functionaris gegevensbescherming houdt toezicht op de naleving van de AVG door uw organisatie. Het aanstellen van een dergelijke functionaris is verplicht als de organisatie een overheidsinstelling is of als de organisatie het regelmatig en stelselmatig en op grote schaal observeren van personen als kerntaak heeft of als de organisatie als hoofdtak heeft om op grote schaal bijzondere persoonsgegevens te verwerken. Een lokale omroep voldoet aan geen van deze voorwaarden, zodat u niet verplicht bent tot het aanstellen van een functionaris gegevensbescherming.

Hoofdstuk 9

Het bestuur en het programmabeleid bepalend orgaan (pbo)

Een orgaan dat altijd veel vragen oproept binnen de omroep, is het pbo. Hoe werkt dit en waar moet het pbo eigenlijk doen? Daarover gaat dit hoofdstuk.

Zoals gezegd is met betrekking tot de lokale omroep in de Mediawet het programmabeleid bepalend orgaan (pbo) in het leven geroepen. Om in aanmerking te komen voor een aanwijzing als lokale omroep moet deze volgens de statuten een orgaan hebben dat het beleid voor het media-aanbod bepaalt. Het bestuur van de lokale omroep is verantwoordelijk voor de naleving door de lokale omroep van de voorschriften van de Mediawet. Het bestuur is derhalve ook verantwoordelijk voor het functioneren van het pbo.

Een nadere aanduiding van het media-aanbodbeleid ontbreekt in de Mediawet. Ook over de wijze waarop het pbo dat beleid moet vaststellen en waarmee het pbo bij die vaststelling rekening moet houden, is in de Mediawet niets opgenomen. Het gevolg hiervan is dat er on-

duidelijkheid bestaat over de taken en bevoegdheden van het pbo, al dan niet in relatie tot de taken en bevoegdheden van bestuur en redactie. Ten behoeve van de naleving van de Mediawet en om optimaal te functioneren als lokale omroep heeft de NLPO onder meer een modelreglement opgesteld waarin in ieder geval de taken, de bevoegdheden en de werkwijze van het pbo nader zijn omschreven. Zie voor het modelreglement PBO, model media-aanbodbeleid, model agenda en notulen PBO-overleg, Inwerkprogramma PBO en Vijf handvatten voor maatschappelijke relevantie voor pbo het NLPO

kenniscentrum.

Tip: gebruik het model media-aanbodbeleid uit het NLPO kenniscentrum.

Neem actie: stelt de omroep een media-aanbodbeleid op? En wordt dit vervolgens bepaald en geëvalueerd door het pbo?

Belangrijke vragen zijn onder andere: hoe vaak komt het pbo bij elkaar, is hier verslaglegging van, wat is hun rol in de organisatie? Dit laatste is goed om helder te krijgen. Een pbo is nadrukkelijk geen verlengstuk van het bestuur: een verhuizing van de omroep kan gemeld worden maar is geen pbo-besluit. Zorg ervoor dat afgekaderd is waar de verantwoordelijkheden liggen.

Verder kan het netwerk van het pbo gebruikt worden voor de uitvoering van het beleid. Een pbo kan niet zeggen: er moet elke dinsdagavond een sportprogramma op de radio komen. Maar het pbo kan wel aangeven dat er sport te weinig representatie vindt op de kanalen. Dan is het niet handig als de afgevaardigde van het thema sport dit vervolgens over de schutting gooit en het jaar erop wel ziet of hiermee iets gedaan is.

De kracht zit juist in het aanboren van het netwerk van deze persoon om tot een nieuw sportprogramma, extra sportredacteur of andere vorm van (meer) sportcontent te komen. Daarmee versterk je elkaar. Een pbo lid gaat overigens niet zelf programma's maken, dan keurt de slager zijn eigen vlees.

Neem actie: zorg voor goed ingewerkte pbo-leden, die zo de best mogelijke bijdrage kunnen leveren. Zorg dat ze in staat zijn het media-aanbodbeleid zoals de wet voorschrijft vast te stellen, het kunnen evalueren en erover kunnen rapporteren.

Hoofdstuk 10

Het bestuur en de hoofdredacteur/redactie

Dit is een extra belangrijk hoofdstuk. Het regelt de verhoudingen tussen bestuur en de (hoofd) redactie. Natuurlijk kan en mag het bestuur de hoofdlijnen van het journalistieke beleid bepalen. Maar inhoudelijke bemoeienis is niet toegestaan. Om die twee goed uit elkaar te houden, zijn verschillende documenten zoals statuten of reglementen bedacht. Die vind je hieronder.

Redactiestatuut

Het goed functioneren van de lokale omroep hangt in hoge mate af van de wijze waarop de totstandkoming en de inhoud van het media-aanbod is geregeld. Het is van belang dat is vastgesteld wat de verantwoordelijkheden zijn van de bestuursorganen en de programmamedewerkers (onder wie redactieleden).

Het voorhanden hebben van een redactiestatuut, ook wel programmastatuut genoemd, is een door de Mediawet opgelegde verplichting. Het bestuur van de lokale omroep stelt het redactiestatuut vast. In het geval de statuten hierover niets voorschrijven dan stelt het bestuur het redactiestatuut vast met instemming van een vertegenwoordiging van de redactie (bijvoorbeeld een redactieraad of programmastaf). Wijzigingen van het redactiestatuut geschiedt ook met instemming van deze vertegenwoordiging. Het model redactiestatuut is een richtsnoer bij het door het bestuur van de lokale omroep op te stellen definitief redactiestatuut en is te downloaden in het NLPO [kenniscentrum](#).

Tip: er is een model redactiestatuut beschikbaar in het NLPO kenniscentrum.

De lokale omroep is zoals gezegd op grond van artikel 2.88 Mw verplicht een redactiestatuut tot stand te brengen waarin de redactionele onafhankelijkheid van de programmamedewerkers is vastgelegd.

In het eerste lid van dit artikel is opgenomen dat de lokale omroep de vorm en de inhoud van het

door hem verzorgde media-aanbod bepaalt en daarvoor verantwoordelijk is. Vervolgens is in het tweede lid van dit artikel voorgeschreven dat de lokale omroep in overeenstemming met zijn werknemers die zijn belast met de verzorging en de samenstelling van het media-aanbod een redactiestatuut tot stand brengt.

Op grond van het derde lid van dit artikel bevat het redactiestatuut de journalistieke rechten en plichten van die werknemers, waaronder in elk geval:

- waarborgen dat normen inzake journalistieke deontologie en kwaliteit worden gehanteerd en;
- waarborgen voor redactionele onafhankelijkheid ten opzichte van adverteerders, sponsors en anderen die bijdragen hebben verstrekt voor de totstandkoming van het media-aanbod.

Met journalistieke deontologie is bedoeld de geschreven en ongeschreven fatsoensregels die binnen de journalistiek zijn geaccepteerd: de journalistieke beroepsethiek. Hoewel de Mediawet alleen spreekt van werknemers, geldt het redactiestatuut ook voor vrijwillige programmamedewerkers zonder arbeidscontract.

Scheiding van verantwoordelijkheden

Voor een goede gang van de dagelijkse werkzaamheden binnen de lokale omroep is de scheiding van de bestuurlijke verantwoordelijkheden en de verantwoordelijkheden voor de vorm en de inhoud van het media-aanbod onontbeerlijk. De scheiding van deze verantwoordelijkheden is neergelegd in het redactiestatuut.

Controleer: is er een redactiestatuut en voldoet deze op het gebied van journalistieke afspraken en inspraak van medewerkers?

Op grond van het redactiestatuut zijn de programmatische taken en verantwoordelijkheden binnen de lokale omroep toebedeeld aan de programmamedewerkers. Het bestuur delegeert zijn programmatische taken en verantwoordelijkheden aldus aan de programmamedewerkers. Deze delegatie houdt in dat het bestuur niet zelf de bevoegdheid heeft om op te treden in aangelegenheden die de vorm en de inhoud van het media-aanbod betreffen. Maar het bestuur is wel verantwoordelijk voor het functioneren van alle medewerkers van de lokale omroep: het bestuur is belast met het besturen van de stichting. Het kan dus wel optreden ingrijpen als er wordt gehandeld in strijd met het door de pbo vastgestelde media-aanbodbeleid. Deze bepaling staat in de statuten van elke stichting.

Met betrekking tot de benoeming en ontslag van de hoofdredacteur en de overige redactiemedewerkers zijn in de NLPO-modelstatuten afzonderlijke bepalingen opgenomen. Zie bijvoorbeeld het model **functieprofiel hoofdredacteur** in het kenniscentrum.

De gescheiden verantwoordelijkheden en de daarmee gepaard gaande nader omschreven bevoegdheden, betekenen voor de redactiemedewerker een begrenzing van de vrijheid van handelen. Het recht van vrije meningsuiting is nimmer een vrijheid zonder grenzen. Los van de strafrechtelijke beperkingen liggen de grenzen in het gebruik van verzinsels in plaats van feiten. Bovendien is deze vrijheid begrensd door het door het pbo vastgestelde (algemene) media-aanbodbeleid en de mede door de hoofdredacteur vastgestelde regels met betrekking tot de uitvoering daarvan. Daarbij moet niet worden vergeten dat het algemene programmabeleid en de daarop gebaseerde uitvoeringsregelingen hun beperkingen hebben in de Mediawet. Voor het bestuur is, zoals gezegd, hierbij geen rol weggelegd, anders dan achteraf in het kader van het beoordelen van het functioneren van de redactiemedewerker.

Een aantal (veelal kleinere) omroepen combineert de functie directeur/zakelijk leider en hoofdredacteur. Vanuit de financiële situatie van de omroepen bezien, lijkt dat een logische keuze. Voor het geld van een hoofdredacteur en een directeur kun je mogelijk meerdere redacteurs/verslaggevers aanstellen en zo de journalistieke slagkracht vergroten. Maar wenselijk is de combinatie van directeur/hofdredacteur op de lange termijn niet.

De directeur is namelijk meestal verantwoordelijk voor het commerciële en operationele deel van een bedrijf of organisatie, zoals financiën, strategie en algemeen beheer. De hoofdredacteur daarentegen heeft de leiding over de inhoud en de journalistieke richting. Als één persoon beide rollen vervult, bestaat het risico dat commerciële belangen de journalistieke integriteit beïnvloeden. Door deze rollen gescheiden te houden, kan elke functie onafhankelijk en zonder conflicterende belangen opereren. Ook is het goed vanwege de specialisatie. De vaardigheden en kennis die nodig zijn om een succesvol directeur te zijn, verschillen

aanzienlijk van die nodig zijn om een succesvol hoofdredacteur te zijn. Een directeur moet strategische beslissingen nemen over het runnen van het bedrijf, terwijl een hoofdredacteur een diepgaand inzicht in content, publiek en redactionele normen en ethiek moet hebben. Door deze rollen gescheiden te houden, kunnen professionals met de juiste ervaring en vaardigheden zich richten op hun specifieke gebieden. Dit kan de efficiëntie en effectiviteit van de organisatie als geheel verbeteren.

Indien de financiën een scheiding in de weg lijken te staan, kan ook gedacht worden aan het beiden parttime aan stellen, zodat er toch een duidelijke scheiding is tussen directie en hoofdredactie.

**Maak bespreekbaar:
zijn de functies en
verantwoordelijkheden
van de bestuurder
en hoofdredacteur
voldoende gescheiden?**

**Controleer:
voldoet de arbeids-
of freelance-
overeenkomst aan
de wettelijke
eisen?**

Hoofdstuk 11

Het bestuur en de betaalde medewerker

Wanneer je als lokale omroep mensen in loondienst hebt, ben je werkgever. Dat brengt bepaalde verantwoordelijkheden met zich mee, waarvan je zeker als bestuurslid op de hoogte moet zijn. In de meeste gevallen is het bestuur namelijk de werkgever en daarmee jij dus ook. Ook hiervoor is natuurlijk een aantal (wettelijke) bepalingen. De belangrijkste worden hieronder uiteengezet.

Arbeidsovereenkomsten

De basis voor elke arbeidsovereenkomst is het hetgeen voorgeschreven is in artikel 7:655 BW. In het eerste lid van dit artikel is een lijst opgenomen van gegevens die de werkgever aan de werknemer moet verstrekken bij het aangaan van de arbeidsovereenkomst. Dit vormt de basis van de arbeidsovereenkomst.

Verder mag alles worden afgesproken, tenzij het verboden is. Een model arbeidsovereenkomst onbepaalde tijd, een model arbeidsovereenkomst bepaalde tijd, een model oproepovereenkomst bepaalde tijd (dit is een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tot het incidenteel verrichten van werkzaamheden) zijn opgenomen in het NLPO kenniscentrum.

Freelance-overeenkomsten

In een freelanceovereenkomst is in ieder geval het volgende opgenomen:

- Vermeld expliciet dat het gaat om een overeenkomst van opdracht;
- Precieze omschrijving van de werkzaamheden;
- Begin- en einddatum van de opdracht;
- Prijs van de werkzaamheden, inclusief en exclusief BTW;
- Betalingsvoorwaarden;
- Zelfstandigheid van de opdrachtnemer.

Een model arbeidsovereenkomst freelance werkzaamheden is eveneens te vinden in het kenniscentrum.

CAO

Op medewerkers van de regionale en de landelijke omroepen met een vast dienstverband voor bepaalde of onbepaalde tijd is de CAO voor het omroep personeel van toepassing. Binnen deze CAO zijn afspraken gemaakt over loon, toeslagen, werktijden, overwerk, vakantie, verlof en pensioen. Deze CAO is niet van toepassing op de medewerkers van de lokale omroepen die een dienstverband hebben voor bepaalde of onbepaalde tijd.

Het behoort de lokale omroepen er evenwel niet van te weerhouden de omroep-CAO te volgen, mede in het kader van goed werkgeverschap. Zo kan het organiseren van en meebetalen aan een pensioenvoorziening voor je medewerkers ook worden gezien als goed werkgeverschap. Er wordt door de NLPO onderzocht wat de mogelijkheden zijn om aan te sluiten bij de omroep cao, ook in het kader van de stelselwijziging. Op die manier moet bijvoorbeeld de concurrentiepositie van de lokale omroep ten opzichte van andere werkgevers worden veiliggesteld.

Maak bespreekbaar: is het, vanuit goed werkgeverschap en voor een goede concurrentiepositie, mogelijk om richting de omroep CAO toe te werken?

Hoofdstuk 12

Het bestuur en de vrijwillige medewerker

Veel lokale omroepen zijn een ideale plek om vrijwilligerswerk te verrichten. Vrijwilligers zijn vaak gouden krachten, zonder wie de omroep niet zou kunnen functioneren. Maar ondanks dat zij niet betaald worden, hebben deze vrijwilligers ook rechten. En plichten. Ook dit moet je als bestuur goed regelen. Daarover gaat dit hoofdstuk.

Medewerkers overeenkomst

Medewerkers van een lokale omroep hebben ten opzichte van het bestuur van de lokale omroep een vergelijkbare positie als werknemers ten opzichte van hun werkgever. Naast redactiemedewerkers met een arbeidsovereenkomst heeft men bij een lokale omroep vaker te doen met vrijwilligers. Vrijwilligers genieten geen wettelijk geregelde rechtspositie zoals werknemers met een arbeidsovereenkomst. De vrijwilligers hebben geen ontslagregeling en zij kunnen geen aanspraak maken op salaris of sociale voorzieningen. Daar staat tegenover dat het bestuur in beginsel geen afdwingbare afspraken met en aanspraken op de medewerker kan maken. Om enigszins tegemoet te komen aan deze onzekerheden voor zowel de vrijwilliger als het bestuur van de lokale omroep heeft de NLPO een model medewerkersovereenkomst opgesteld. Deze is te downloaden in het [kenniscentrum](#).

In de medewerkersovereenkomst worden eveneens afspraken gemaakt over wie de eigenaar is van de geproduceerde content. In basisbeginsel ligt dit auteursrecht, mits vastgelegd in de getekende overeenkomst, bij de omroep. Als dit niet is vastgelegd, en een commerciële partij toont interesse in beeldmateriaal of een programmaconcept, kan er discussie ontstaan over wie de vergoeding hiervoor dient te krijgen. In principe is het daarom gebruikelijk om op te nemen dat het auteursrecht voor alles dat (in opdracht van) de omroep wordt gemaakt, ook bij de omroep komt te liggen.

Het is natuurlijk ook mogelijk om andere afspraken te maken met een creatieve vrijwilliger, bijvoorbeeld omdat deze bij het toetreden

al kenbaar maakt dat het zijn of haar gouden idee graag voor zichzelf wil houden en de omroep dit mag exploiteren. Net zo is het mogelijk om een medewerker die een door hem of haar zelfbedachte item mee te nemen naar een regionale of landelijke omroep als diegene doorgroeit. Belangrijkste is: maak er zoveel als mogelijk van tevoren afspraken over, of maak als de situatie zich onverwachts voordoet alsnog duidelijke afspraken.

Controleer: is er een standaard auteursrecht overdracht opgenomen in de medewerkersovereenkomst?

Controleer: is er een medewerkersovereenkomst voor vrijwilligers en wordt deze, indien nodig, jaarlijks bijgewerkt?

Controleer: is er, al dan niet via de gemeente, een vrijwilligersverzekering geregeld?

Vrijwilligersverzekering

De lokale omroep is als vrijwilligersorganisatie verplicht zich ten minste te verzekeren voor de burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Het is van belang dat de lokale omroep zich ervan op de hoogte stelt of de gemeente waarin hij gevestigd een gemeentelijke vrijwilligersverzekering geldt en wat deze inhoudt.

In de medewerkers overeenkomst (zie hiervoor onder a) is voor de lokale omroep de verplichting opgenomen om voor de medewerker een (ongeval-)verzekering af te sluiten en de verplichting een verzekering af te sluiten tegen aanspraken voor schade die, anders dan door grove schuld of opzet,

door de medewerker in de uitoefening van de werkzaamheden op grond van deze overeenkomst is veroorzaakt.

Voor omroepbesturen kan een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering van belang zijn. Verder is het sowieso goed om te controleren welke verzekeringen handig zijn: wat als bijvoorbeeld jullie apparatuur of zender gestolen wordt? Of wanneer er brand uitbreekt, is de hoogte van de verzekering nog afdoende? Het is goed met enige regelmaat de verzekeringen tegen het licht te houden en te kijken wat er mist (of wat er misschien wel weg kan).

Controleer: zijn er nog aanvullende verzekeringen nodig en is de dekking voldoende?

Vrijwilligersvergoeding

In 2024 krijgt een vrijwilliger een vergoeding van maximaal € 5,50 per uur, tot een maximum van € 210 per maand en tot een maximum van € 2.100 per jaar. Zowel de vergoeding per uur, per maand als per jaar mag niet hoger zijn dan de genoemde bedragen. Hierbij moet rekening gehouden worden met het volgende: Een vrijwilliger met een WW-uitkering heeft bijvoorbeeld een sollicitatieplicht. En vrijwilligerswerk moet veilig zijn. Voor de vrijwilligers zelf, maar ook voor mensen die met vrijwilligers te maken hebben. Ook iemand die werkloos is, mag vrijwilligerswerk doen, zoals te lezen op [deze website](#) van de Rijksoverheid. Maar iemand met een WW-uitkering moet zoals gezegd wel blijven zoeken naar een betaalde baan. Als vrijwilligerswerk de kans op een baan vergroot, hoeven vrijwilligers soms niet te solliciteren. Bijvoorbeeld omdat het vrijwilligerswerk goede werkervaring oplevert. Vrijwilligers kunnen zo ook ontdekken of het werk bij hen past.

Handboek vrijwilligers

In een visiebrief aan de Tweede Kamer schetste de staatssecretaris haar plannen voor een vernieuwde, sterkere lokale omroepsector. Deze transitie, die in 2027 moet zijn voltooid, raakt alle partijen en medewerkers. Ongeacht de aard of grootte van je omroep, moeten er keuzes worden gemaakt, ook met betrekking tot de vrijwilligers. Wat betekenen de veranderingen voor het besturen van een omroep? Wat brengt deze dynamiek met zich mee voor de vrijwilligers, en voor de omroepmedewerkers die deze groep onmisbare krachten aansturen? Er is geen one size fits all-benadering. Iedere omroep heeft een uniek verzorgingsgebied en zijn eigen specifieke kenmerken en medewerkers. Maar er zijn ook veel overeenkomsten en gedeelde ervaringen. Het handboek vrijwilligersbeleid zet mogelijkheden op een rij en wil inspireren. Het handboek is te downloaden in het kenniscentrum.

Ook kun je terecht op nlpo.nl/vrijwilligers voor meer inspiratie en informatie. Hier is ook een model vrijwilligersbeleid te downloaden. Daarin kan er een eenduidig beleid worden vastgelegd en is voor iedereen helder hoe wordt omgegaan met de plek van vrijwilligers binnen de organisatie.

Controleer:
zijn er (transparante)
afspraken op het
gebied van vrijwilligers-
vergoedingen?

Controleer:
wordt de vrijwilligers-
vergoeding toegepast
volgens de normen van
de wet?

Neem actie:
zorg voor een
vrijwilligersbeleid en
stel een vrijwilligers
coördinator aan.

Tip:
lees het handboek
vrijwilligers in het
kenniscentrum van de
NLPO.

Hoofdstuk 13

Het bestuur en de NLPO

Als lokale omroep heb je vaak te maken met de NLPO, de landelijke organisatie van publieke lokale omroepen. In dit hoofdstuk wordt verteld hoe de organisatie in elkaar zit en vooral: wat de NLPO voor jullie als bestuur en organisatie kan en wil betekenen. Ook subsidies van externe partijen komen hier aan bod.

De Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) is het samenwerkings- en coördinatieorgaan voor de lokale publieke omroep in Nederland. De stichting ondersteunt lokale omroepen op diverse terreinen om de sector verder te professionaliseren en om de kwaliteit van de producties van lokale omroepen te verbeteren, zodat zij op het gebied van met name journalistieke kwaliteit kunnen voldoen aan de eisen van een Lokaal Toereikend Media-Aanbod (LTMA). De missie van de NLPO is gericht op een onafhankelijke lokale publieke omroep, die de lokale democratie versterkt en mensen stimuleert actief bij te dragen aan de gemeenschap. Namens de thans (2024) ongeveer 220 lokale omroepen exploiteert de NLPO onder meer een gemeenschappelijke infrastructuur, de NLPO onderhandelt over collectieve contracten (distributie, rechten) en maakt strategische afspraken met belanghebbende partijen. Deze belanghebbende partijen zijn onder meer het ministerie van OCW, de VNG, het Commissariaat voor de Media, de NVJ, de STER en de regionale en landelijke publieke omroepen. Ook bevordert de NLPO de transitie van lokale omroepen naar zogeheten streekomroepen (80), organiseert zij opleidingen en trainingen voor omroepmedewerkers en duizenden vrijwilligers en heeft zij een kwaliteitskeurmerk voor omroeporganisaties ontwikkeld.

Tip: bekijk wie de leden van het College van Omroepen zijn en maak kennis met ze tijdens bijeenkomsten.

De NLPO is in 2015 opgericht door de vereniging Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) met als belangrijkste doel het stimuleren, faciliteren en het conditioneren van de realisatie van een LTMA voor iedere Nederlander door lokale omroepen die hun verankering hebben in artikel 2.1 en titel 2.3 van de Mediawet.

Tip: schrijf je in voor de NLPO nieuwsbrief en mis niets op het gebied van modeldocumenten, opleidingen en veranderingen in de sector.

Het College van Omroepen

De NLPO heeft statutair drie organen: een raad van toezicht, een raad van bestuur en een college van omroepen. In het geval de raad van bestuur uitsluitend bestaat uit de voorzitter dan spreekt men van de directeur-bestuurder. Het college van omroepen wordt gevormd door tenminste vijf en maximaal zeven leden, waarvan de samenstelling divers is en recht doet aan de aangesloten lokale omroepen opdat zij die aangesloten lokale publieke media-instellingen in geheel Nederland kunnen vertegenwoordigen, op een wijze voorzien in het huishoudelijk reglement van het college van omroepen NLPO.

Het college van omroepen heeft tot taak:

1. zijn mening te geven en de raad van bestuur te adviseren over een door de raad van bestuur aan de raad van toezicht voor te leggen jaarplan, meerjarenbeleidsplan, begroting, jaarverslag en jaarrekening op een wijze voorzien in het tweede lid onder c van artikel 16 jo eerste, tweede en derde lid van artikel 13 van de statuten;
2. zijn goedkeuring of zijn afwijzing kenbaar te maken over een door de raad van bestuur aan de raad van toezicht voorgestelde wijziging van de statuten voor zover deze het college van omroepen raakt op een wijze voorzien in het tweede lid onder d van artikel 16 van de statuten;
3. tenminste twee bijeenkomsten per boekjaar voor de aangeslotenen te laten organiseren door de raad van bestuur (derde lid van artikel 16 van de statuten);
4. de raad van toezicht gevraagd en ongevraagd van advies te dienen over beleidsmatige zaken die voor de aangeslotenen van belang zijn (tweede lid onder a van artikel 16 van de statuten) en in uitzonderlijke gevallen voor zover zich een urgente of bijzondere situatie voordoet of kan gaan voordoen op de wijze voorzien in het vierde lid van artikel 7 van de statuten;

5. bij een vacature in de raad van toezicht, met uitzondering van die van de voorzitter, in eerste aanleg het exclusieve recht uit te oefenen een voordracht tot benoeming te doen op de wijze voorzien in het tweede lid van artikel 5 van de statuten;
6. goedkeuring te verlenen aan de wijziging van het aantal leden van de raad van toezicht op de wijze voorzien in het zesde lid van artikel 5 van de statuten.

Contact opnemen met College van Omroepen kan via [deze website](#).

De klankbordgroepen

De raad van bestuur van de NLPO heeft ingevolge het derde lid van artikel 19 van de statuten klankbordgroepen ingesteld. De klankbordgroepen hebben tot taak:

1. een bijdrage te leveren aan de afstemming van de beleidsvorming en de beleidsbepaling van de NLPO ten behoeve van de lokale omroepsector;
2. de ontwikkelingen te volgen, door mee te kijken en mee te denken, op de hierna te noemen onderscheiden domeinen teneinde zowel intern als extern draagvlak te creëren voor het beleid van de NLPO;
3. de raad van bestuur, al dan niet via het college van omroepen, bij te staan en input te leveren bij zijn beleidsbepaling en besluitvorming op de onderscheiden domeinen en die voor de aangeslotenen van belang zijn;
4. de raad van bestuur en het college van omroepen gevraagd en ongevraagd te adviseren over aangelegenheden binnen het desbetreffende domein die gehele lokale omroepsector aangaan.

De NLPO stelt een startdocument op met de nadere definiëring van de onderscheiden domeinen en de formulering van de doelstellingen van de onderscheiden klankbordgroepen. Tevens stelt de NLPO een profiel op van de beoogde leden van de onderscheiden klankbordgroepen. Een en ander met inachtneming van het gestelde in het vierde lid van artikel 19 van de statuten, dat luidt: De Raad van Bestuur zal in ieder geval de klankbordgroepen instellen waarin de strategische doelen welke zijn benoemd in het jaarplan, zijn ondergebracht.

Tip: lees meer over de klankbordgroepen op de website van de NLPO.

Elke klankbordgroep bestaat uit de verantwoordelijk NLPO-medewerker en een lid van het college van omroepen. De samenstelling van de klankbordgroepen en de niet-formele adviestaak van de klankbordgroepen is vastgelegd in het huishoudelijk reglement voor de klankbordgroepen, commissies en werkgroepen.

Keurmerk Nederlandse Streekomroepen

Een belangrijk onderdeel van het Vernieuwingsconvenant gemeenten-lokale omroepen 2015-2018 was de ontwikkeling van een keurmerk voor streekomroepen door de NLPO. Dit Keurmerk Nederlandse Streekomroepen (hierna: keurmerk) is ontwikkeld in samenwerking met het Keurmerkinstituut en een commissie van belanghebbenden en deskundigen. Het keurmerk geeft geen specifieke rechten. Wel kan het op meerdere terreinen helpen. Allereerst mag de omroep en mogen de medewerkers trots zijn op het behalen van dit certificaat. Het wordt niet zomaar afgegeven, er gaat immers een strenge audit aan vooraf. Verder toont het richting partners, sponsors en het bedrijfsleven aan dat de omroep een betrouwbare partij is, die bekend is met haar taak en hier op een goede manier uitvoering aan geeft.

Op 16 maart 2018 is de eerste definitieve versie van het keurmerk gelanceerd. De eerste drie omroepen ontvingen het keurmerk in 2019. Inmiddels hebben begin 2024 totaal negen omroepen het keurmerk. Naar verwachting wordt dit aantal snel uitgebreid in de komende jaren, nu steeds meer omroepen de weg naar professionalisering hebben gevonden.

Tip: wil je weten hoe dicht jouw omroep bij het Keurmerk Nederlandse Streekomroepen is? Doe de zelftest via nlpo.nl/keurmerk.

Tip: verdiep je in de regeling van het Stimuleringsfonds als dit nog niet eerder gedaan is.

Neem actie: lees de regeling van het afgelopen jaar door om de omroep zoveel als klaar te maken voor de volgende versie van de regeling. Alhoewel wijzigingen in de regeling mogelijk zijn, zal een groot deel jaarlijks overeind blijven.

Subsidieregeling professionalisering lokale publieke media-instellingen

Deze tijdelijke subsidie van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SvdJ), ten bedrage van € 250.000 per jaar, wordt ingezet voor de verdere professionalisering van de lokale omroep, door middel van het in dienst nemen/inhuren van professionals en zo de kwaliteit van de journalistiek te waarborgen en verbeteren en de organisatie te versterken. Zo wordt stapsgewijs toegewerkt naar toekomstbestendig maken van alle huidige omroepen tot streekomroep. Elk jaar wordt de regeling uitgebreid zodat er weer een nieuwe groep omroepen in aanmerking komt. Overigens geldt niet: eens in de regeling, voor altijd in de regeling. Iedere streekomroep dient elk jaar opnieuw het benodigde puntenaantal te behalen.

Opleidingen en trainingen

De NLPO verzorgt opleidingen en trainingen voor medewerkers van de aangesloten lokale omroepen. Het gaat hierbij zowel om vrijwilligers als betaalde krachten.

Niet alleen praktische vaardigheden (zoals journalistiek, filmen, presenteren, autocue lezen) maar ook bestuursvaardigheden (zoals governance en de vorming van een pbo) komen aan bod.

Soms kan de NLPO deze opleidingen en trainingen gratis verzorgen, soms wordt een eigen bijdrage van de omroep gevraagd.

We moedigen omroepen aan het cursusaanbod onder hun medewerkers bekend te maken en hen te stimuleren zich in te schrijven. De ervaring leert dat de hele omroep profiteert, omdat mensen de opgedane vaardigheden vaak delen met anderen binnen de organisatie. Meer informatie hierover is te vinden op nlpo.nl/opleidingen. Overigens kun je naast de trainingen en opleidingen vanuit de NLPO natuurlijk ook een hoop zelf doen. Misschien is er iemand bij jouw omroep ergens heel goed in. Dan is het natuurlijk leuk als diegene zijn kennis overdraagt aan anderen. Hulpmiddel hierbij kan een opleidingsplan per medewerker zijn. Hierin kun je vastleggen wat iemand graag wil leren of juist op anderen goed kan overbrengen.

Neem actie: maak een transparant beleid op het gebied van trainingen en opleidingen.

Controleer: wordt er in arbeidscontracten en medewerkersovereenkomsten verwezen naar de mogelijkheid tot het volgen van het opleidingsaanbod?

Tip: het opleidingsaanbod van de NLPO is te vinden op de website van de NLPO en in de nieuwsbrief. Breng opleidingen en trainingen als bestuurder actief onder de aandacht van de medewerkers.

Hoofdstuk 14

Het bestuur en de andere lokale omroepen

Neem actie: werk samen met de omroepen in de streek actief toe naar de stelselwijziging.

De lokale omroep verandert. Onderdeel van de professionalisering is ook de vorming van de streekomroepen. Over dit onderwerp gaat dit hoofdstuk.

Streekomroepvorming

Het streven naar streekomroepvorming is ingezet met het Vernieuwingsconvenant gemeenten-lokale omroepen en heeft vorm gekregen ter verkrijging van het keurmerk. Een streekomroep is een lokale omroep met een verzorgingsgebied dat bestaat uit twee of meer gemeenten dan wel een lokale omroep (stadsomroep) van een gemeente met een omvang van meer dan 200.000 inwoners. Uitzondering daargelaten als gevolg van een geïsoleerde ligging.

Om te bewerkstelligen dat de streekomroepvorming plaatsvindt overeenkomstig de NLPO-kaart Streekomroepen van Nederland (hierna: streekomroepkaart) dienen de besturen van de in de desbetreffende streek actieve lokale omroepen met elkaar een wijze van samenwerking of samengaan overeen te komen.

De NLPO neemt een keurmerkaanvraag in behandeling als er sprake is van een streekomroep. Een streekomroep in de zin van het keurmerk is:

1. een lokale omroep die een aanwijzing heeft voor twee of meer gemeenten of;
2. een federatieve stichting/vereniging (federatie) waarbij twee of meer lokale omroepen zijn aangesloten en daartoe een aansluitingsovereenkomst hebben gesloten met de federatie en het bestuur van de federatie bestaat uit bestuursleden van de aangesloten lokale omroepen of;
3. een samenwerkingsverband waarbij twee of meer lokale omroepen door middel van een samenwerkingsovereenkomst zijn aangesloten en de besturen van de aangesloten lokale omroepen bestaan uit dezelfde personen (personele unie);
4. een stadsomroep waarbij de op de streekomroepkaart vastgelegde streek bestaat uit één gemeente.

Om het aantal van 80 streekomroepen te bereiken, wordt sinds 2023 gewerkt met 'kwartiermakers'. Zij helpen omroepen in streken waar hulp bij samenwerking gewenst is door een of meerdere omroepen in het gebied. Ze denken mee, helpen op weg, kijken onafhankelijk van de betreffende omroepen mee en dragen bij aan de samenwerking. Ook proberen ze omroepen te helpen met het zich klaarmaken voor de regeling van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. Meer informatie over de kwartiermakers is te vinden op www.delokaleomroepvernieuwt.nl. Omroepen die nog niet zijn begonnen met samenwerking wordt sterk geadviseerd met dit onderwerp aan de gang te gaan. Met de boogde stelselwijziging op komst vervallen alle aanwijzingen per 31-12-2026 en worden vanaf 2027 slechts 80 aanwijzingen uitgegeven. Door nu samen te werken kunnen de belangen van iedere huidige lokale omroep in de streek worden meegenomen. Uiteindelijk kan het niet-klaarmaken van de omroep leiden tot het mislopen van de aanwijzing vanaf 2027. Trek tijdig bij de NLPO aan de bel als het niet dreigt te lukken.

Tip:
neem contact op met de NLPO bij vragen of uitdagingen.

Hoofdstuk 15

Het bestuur en de regionale publieke media-instellingen

Tip: werk samen op basis van gelijkwaardigheid en maak afspraken over hoe de samenwerking eruit ziet.

De lokale omroep heeft soms ook te maken met de regionale omroep in haar gebied. Er zijn 13 regionale omroepen in Nederland. Eentje in elke provincie (alleen Zuid-Holland heeft er twee). Daarmee kunnen lokale omroepen samenwerken. Ook dat verloopt volgens regels, maar het kan over en weer kansen bieden.

De lokale omroep kan met de regionale omroep in wier verzorggebied hij werkzaam is onder voorwaarden een samenwerkingsovereenkomst sluiten die aan het Commissariaat moet worden overgelegd. De voorwaarden zijn opgenomen in artikel 2.71 Mw. Hierin kunnen de omroepen afspraken maken over het (her)uitzenden en doorplaatsen van content, maar ook over hoe deze verder verrijkt kan worden. Ook structureel overleg over op te pakken onderwerpen, thema's of onderzoeken kunnen worden besproken. Het is ook aan te raden om bij een dergelijke samenwerking werkafspraken vast te leggen.

De Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO) en de Regionale Publieke Omroep (RPO) hebben tevens een alliantie gevormd om de journalistieke samenwerking te versterken, gericht op het verbeteren van de lokale en regionale nieuwsvoorziening. Deze samenwerking omvat het uitwisselen van nieuwsverhalen, gezamenlijke journalistieke trainingen en het delen van infrastructuur. Het doel is het verhogen van journalistieke diversiteit en kwaliteit, vergroten van het bereik en versterken van de verbinding met het publiek. De alliantie bouwt voort op eerdere samenwerkingsinitiatieven en streeft naar de verduurzaming van deze relaties. Toekomstige plannen omvatten het delen van goede praktijkvoorbeelden en het organiseren van bijeenkomsten om de voordelen van deze alliantie te benadrukken. Meer informatie is [hier](#) te lezen. Naar verwachting wordt er later in 2024 meer bekend over de concrete invulling ervan.

Hoofdstuk 16

Het bestuur en de landelijke (publieke) media-instellingen

Neem actie:
zijn er landelijke omroepen waarmee op regelmatige basis wordt samengewerkt en een overeenkomst gewenst is?

En natuurlijk zijn er ook de landelijke omroepen. Als lokale omroep kun je ook hiermee samenwerken. Het is fijn gebruik te maken van hun expertise, andersom kan het voor de landelijke omroep prettig zijn dat de lokale omroep uitstekend geworteld is op een plek waar zij zelf niet vaak komen. Ook hier geldt dat er voor de samenwerking regels zijn en die worden in dit hoofdstuk uiteen gezet.

Ten slotte is er dan dus nog de eerste publieke laag, even uitgaande van de regionale als tweede laag en de lokale omroepen als derde laag. Met de NOS, en RPO wordt gewerkt aan het Journalistiek Publiek Huis, waarin meer samenwerking kan plaatsvinden tussen de drie publieke lagen. Denk hierbij aan samenwerkingen op het gebied van opleidingen, het delen van kennis en expertise en het samen optrekken tegenover grote partijen zoals big-tech of generatieve ai-bedrijven.

gemaakt zijn, kan het zelfs zo zijn dat je voor meer dan duizend euro een claim kunt indienen. Het is daarom goed om te weten hoe je kunt handelen indien iemand je content wenst over te nemen of ongevraagd gepubliceerd. Lees hier meer over in het **kenniscentrum**. Daar lees je ook meer over de uitzonderingen.

Neem actie:
is er een prijslijst voor het geval er content aangevraagd wordt door een andere partij?

De lokale omroep kan ook met een van de landelijke of regionale omroepen te maken krijgen als het gaat om het delen van content. Het is aanbeveling voor gebruik van ieders content afspraken te maken over het gebruik en een eventuele vergoeding. Hiermee worden claims voorkomen.

Gemaakte content is geld waard. Als andere omroepen je content gebruiken, kun je hier meestal geld voor vragen. Dit kan gaan om enkele tientjes voor het overnemen van een foto tot enkele honderden euro's voor korte fragmenten. Als er vooraf geen afspraken over

Hoofdstuk 17

Het bestuur en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur

Als lokale omroep maak je waarschijnlijk ook radio. Dan heb je een zender nodig en het zal je niet verbazen dat ook daarvoor regels gelden. Er is zelfs een aparte instantie voor. Daarover vind je in dit beknopte hoofdstuk meer informatie.

Als de lokale omroep een aanwijzing heeft ontvangen van het Commissariaat voor de Media is het mogelijk bij de Rijksdienst Digitale Infrastructuur (RDI; voorheen het Agentschap Telecom) een vergunning aan te vragen voor een FM-frequentie. Deze vergunningen hebben een looptijd tot 1 september 2026. De lokale omroep kan bij de RDI ook een vergunning aanvragen voor lokale digitale radio-omroep (DAB+). Zie voor nadere informatie: rdi.nl.

Controleer: is de medewerker met de portefeuille techniek goed op de hoogte van de regels? Is er een kans op eventuele boetes voor bijvoorbeeld verkeerd afgestelde FM-zenders?

Neem actie: maak de omroep klaar voor een anbi-status.

Hoofdstuk 18

Het bestuur en de Belastingdienst

Leuker kunnen we het niet maken, wel aantrekkelijker. Als lokale omroep kun je profiteren van een schenking. Denk bijvoorbeeld aan een (oud)medewerker of iemand anders met grote affiniteit voor lokale omroepen die jouw organisatie geld of goederen wil nalaten. Maar dat gaat niet zomaar, daarvoor heb je een zogeheten anbi status nodig. Meer hierover in dit hoofdstuk.

anbi (Algemeen Nut Beogende Instelling)

Indien gewenst is het mogelijk om bij de oprichting van de stichting of de vereniging de statuten zodanig op te stellen – of naderhand te wijzigen – dat zij geschikt zijn om de anbi status aan te vragen. Het bestuur moet zelf de doelstelling invullen, en deze moet voldoen aan de vereisten voor de anbi status. Hieronder valt bijvoorbeeld het openbaar maken van allerlei financiële stukken, bijvoorbeeld via de website van de omroep. Meer informatie over deze eisen is te vinden op de website van de Belastingdienst.

Het bestuur moet vervolgens de anbi-status zelf aanvragen bij de Belastingdienst. Overigens stelt de Belastingdienst nog meer voorwaarden aan het verkrijgen van de anbi status. Bijvoorbeeld dat het bestuur uit tenminste drie personen bestaat.

Als de aanvraag voldoet aan alle eisen dan kan het bestuur via een formulier een aanvraag indienen bij de Belastingdienst. Deze stuurt binnen acht weken na de aanvraag een brief

met de beslissing over de toelating. Vervolgens neemt de Belastingdienst de organisatie op in het zogeheten anbi-register. Stichtingen en verenigingen met een anbi-status kunnen giften fiscaal gunstig aftrekken van de belasting. Dit geldt ook voor giften van leden en donateurs van of van schenkers aan de organisatie met een anbi-status.

In de modelstatuten, zowel in het bestuursmodel als in het raad van toezicht-model, is rekening gehouden met de anbi-status. Een anbi status straalt ook positief af op je organisatie, omdat je laat zien dat je transparant bent en goed met geld en andere middelen omgaat. Hierdoor kun je betrouwbaarder overkomen op bijvoorbeeld fondsen en andere subsidiegevers. Bovendien komt een anbi in aanmerking voor teruggave van de energiebelasting.

Hoofdstuk 19

Het bestuur en derden

Als lokale omroep werk je samen met veel verschillende partijen. Met gemeenten, maatschappelijke en publieke instellingen en fondsen bijvoorbeeld. Het is belangrijk dat zaken hierbij goed worden geregeld.

Als lokale omroep krijg je ook met externe partijen te maken. Een veel voorkomende samenwerkingspartner is bijvoorbeeld de bibliotheek of een culturele instelling. Als je hiermee gaat samenwerken, is het handig om afspraken op papier te zetten.

Allereerst: verwijs in overeenkomsten met deze partijen altijd naar het handhaven van de journalistieke onafhankelijkheid en het opvolgen van de Mediawet 2008. Stel dat de omroep samenwerkt met de bibliotheek en de redactie ontdekt dat de directeur-bestuurder van deze bibliotheek een grote misstap heeft begaan. Het kan lastig zijn hierover te berichten als je tegelijkertijd er een ruimte huurt. Toch mag het een, niet het ander in de weg staan. Door hier heldere afspraken over te maken aan de voorkant, wordt discussie hierover achteraf weggenomen. In het geval van een scheiding tussen de directie en de hoofdredactie van de omroep, is het verstandig dat de directeur(-bestuurder) in dat geval de gesprekken voert met de instantie en daarmee de hoofdredactie uit de wind houdt. Op deze manier kan de onafhankelijke redactie zo min mogelijk geremd worden in het uitvoeren van haar journalistieke taken.

Maar er zijn meer redenen om duidelijke afspraken te maken en de rechten en plichten goed vast te leggen. Een voorbeeld: als lokale omroep maak je samen met een culturele instelling een podcast. Deze podcast valt in de prijzen en wint een geldbedrag van 25.000 euro. Naar wie gaat dit geld dan? Of, negatiever, iemand dient een claim in, omdat hij zich door de inhoud van de podcast beschadigd voelt. Bij wie ligt dan het juridische en financiële risico? Een ander voorbeeld: de lokale omroep heeft een prachtige studio in het pand van de bibliotheek. Maar wat als deze gaat verhuizen? Of wat als een medewerker van de omroep per ongeluk een duur beeld dat in de bibliotheek staat, beschadigt?

Maak bespreekbaar: wie neemt de beslissing over samenwerking met externe partijen? En controleert diegene ook of afspraken goed worden vastgelegd?

Om dit soort problemen te voorkomen, is het handig van tevoren goede afspraken te maken wanneer je met een externe partij samenwerkt. De NLPO heeft voor allerlei situaties voorbeeldovereenkomsten en is altijd bereid advies te leveren.

Vermijden van belangenconflicten

Artikel 2.1, tweede lid, Mw bepaalt onder meer dat het media-aanbod van de publieke media-instellingen, dus ook van de lokale omroep, onafhankelijk is van commerciële en overheidsinvloeden. Het tot stand brengen van een redactiestatuut staat mede hiermee in verband. Zoals gezegd houdt een programmamedewerker bij het samenstellen van het media-aanbod rekening met het door het pbo vastgestelde media-aanbodbeleid en de door de hoofdredacteur vastgestelde kaders van de programmering. Daarnaast kunnen er belangen van derden een rol spelen. Te denken valt aan adverteerders, sponsors, (lokale) overheden en andere derden die een financiële bijdrage leveren aan de productiekosten van het programma. Met name het mediawettelijke uitgangspunt: de publieke media-instellingen zijn met al hun activiteiten niet dienstbaar aan het maken van winst door derden (artikel 2.141, eerste lid, Mw), speelt hierbij een doorslaggevende rol.

In het geval dat de programmamedewerker klem komt te zitten tussen het bestuur dat verantwoordelijk is voor de financiële basis van de lokale omroep en de redactionele onafhankelijkheid van het omroepprogramma/media-aanbod van de lokale omroep dan biedt een beroep op het redactiestatuut uitkomst.

Hoofdstuk 20

Het bestuur en externe fondsen

Nederland kent talloze fondsen met doelen die passen bij het ondersteunen van een lokale omroep. Daarnaast zijn er steeds meer journalistieke fondsen. In dit hoofdstuk lees je er meer over.

Een van de grootste journalistieke fondsen is het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. Het stimuleert de kwaliteit, diversiteit en onafhankelijkheid van de journalistiek in Nederland. Dat doen ze door met subsidieprogramma's en onderzoek de vernieuwing en verduurzaming van de journalistieke infrastructuur te bevorderen. Zoals eerder beschreven, heeft het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek ook een rol bij de lokale omroep. Zo is er in het kader van de professionalisering van de lokale omroepen momenteel de eerdergenoemde subsidieregeling. Maar daarnaast kan het fonds ook nog op andere manieren iets betekenen voor de lokale omroep. Bekijk hun website om te kijken op welke manier zij iets voor de omroep zouden kunnen betekenen.

Andere fondsen zijn bijvoorbeeld het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (BJP) en het Cultuurfonds. Maar ook zijn er veel lokale mediafondsen waarop aanspraak kan worden gedaan als er concrete doelen zijn. Een actueel overzicht van relevante fondsen en tips over hoe deze aan te spreken zijn opgenomen in het [kenniscentrum](#).

Uiteraard is het ook hier weer belangrijk de Mediawet en de journalistieke onafhankelijkheid te bewaken. Wie betaald, bepaald gaat in de vrije journalistiek niet op! En ook hier geldt: let goed op de voorwaarden van de subsidie en zorg voor een goede verantwoording richting de subsidiegever.

Tip: ga goed voorbereid aan de slag met fondswerving om je kans van slagen te verhogen.

Hoofdstuk 21

Het bestuur en ict-systemen

De digitalisering heeft vele voordelen meegebracht, maar er zijn ook nieuwe risico's ontstaan. Denk hierbij voorbeeld aan hackers, die (beschermd) onderzoek of databases met gegevens van luisteraars willen buitmaken. Of groeperingen die inbreken in publicatie- en uitzendsystemen om propaganda of fake-nieuws te verspreiden. Maar ook van binnenuit: medewerkers die toegang proberen te krijgen tot vertrouwelijke informatie of bedrijfsinformatie op eigen computers meenemen en in de toekomst (bijvoorbeeld na een ruzie) tegen de organisatie gebruiken. En nog een andere vorm: als de uitzendstraat werkt, werkt het. Hoe ga je vervolgens om met systeemupdates op deze belangrijke systemen? Er is daarom aandacht nodig voor een goed IT-beleid.

Neem actie: bekijk welke risico's jouw omroep loopt op het gebied van IT- en cyberveiligheid.

Het is omroepbesturen aan te raden in overleg te gaan met een medewerker techniek of een (lokaal) IT-bedrijf om over de risico's te praten. Een beleid hierop kan helpen risico's te dekken. Hieronder een lijst van zaken waar je zoal aan kunt denken, al is deze zeker niet uitputtend.

- Hoe is de toegang tot belangrijke systemen geregeld? Is er eventueel een tweetraps verificatie ingesteld? Kan de website of een playout-systeem gehackt worden?
- Worden alle computers voldoende beveiligd? Zowel qua accounts als voorzien van alle updates? En is er een plan hoe om te gaan met kritische systemen en hun reguliere updates?
- Heeft iedere medewerker een eigen login voor systemen, en omroep-mailadres?
- Zijn alle gevoelige gegevens afgeschermd op (gedeelde) systeem- en cloudomgevingen?
- Worden nieuwe medewerkers en medewerkers die de organisatie verlaten op de juiste manier in systemen geregistreerd en hun toegang weer ontzegd?

- Worden wachtwoorden veilig opgeborgen en met regelmaat gewijzigd om eventuele hacks tegen te gaan?
- Worden pc's voldoende beschermd tegen risico's van buitenaf, bijvoorbeeld tegen medewerkers die met hun eigen usb's naar de studio komen?
- Is alle gebruikte software in de organisatie legaal? Illegaal gebruik van software kan tot boetes leiden, en sommige illegale versies bevatten malware.

Het is sowieso een aanbeveling om alle medewerkers een eigen mailadres te geven. Zo weten externe organisaties direct dat het iemand van de omroep betreft. Ook kan de toegang tot systemen makkelijker worden ontzegd als een omroepadres wordt gebruikt (je kunt namelijk simpelweg het emailadres opheffen).

Hoofdstuk 22

Het bestuur en ai

Sinds de presentatie van ChatGPT krijgt Artificial Intelligence (afgekort ai) veel aandacht. Er liggen kansen maar er zijn ook bedreigingen. In dit hoofdstuk lees je meer over de opkomst van ai en de gevolgen voor de lokale omroep, en wat je als bestuurder zou moeten doen.

Zoals gezegd liggen er geweldige kansen in het gebruik van ai: in efficiëntie, het bedienen van meerdere en andere doelgroepen en meer tijd voor journalistieke producties. Bijvoorbeeld door automatische video's te ondertitelen voor doven en slechthorenden, door hulp van generatieve ai tijdens onderzoeksjournalistiek of door het opzetten van een tweede website met het lokale nieuws in het Engels omdat er veel expats in de stad wonen.

Maar er zijn ook risico's op het gebied van bijvoorbeeld privacy en betrouwbaarheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de volgende gevaren:

- Een radiomaker kloont een stem van een overleden iemand en maakt een ongepast audiofragment;
- Een redacteur gebruikt ChatGPT en controleert geen bronnen meer;
- Een technische medewerker kloont de stem van een NOS-presentator van de NOS 'omdat het kan' en maakt er een lokaal nieuwsbulletin mee;
- De directeur-bestuurder uploadt een concept-jaarbegroting in een ai tool, die de input ook gebruikt om het model te trainen;
- De vrijwilligers coördinator uploadt een bestand met medewerkersgegevens in een ai tool om snel een overzicht te krijgen van ieders verjaardag of leeftijd: vele privacy gevoelige gegevens worden geüpload naar een of andere wat schimmige tool;
- Een onderzoeksjournalist verwerkt een opgenomen audio interview met een anoniem slachtoffer met een transcribeertool die de informatie gebruikt om het model te trainen. Namen van andere slachtoffers en daders, die niet eerder zijn genoemd of gepubliceerd, worden niet langer goed beschermd.

Zoals je ziet kan verkeerd gebruik van dergelijke tools zowel de journalistieke tak van de organisatie, als wel de bedrijfsvoering raken. Het is daarom belangrijk om het onderwerp bespreekbaar te maken, en medewerkers te faciliteren in tools waarmee ze veilig kunnen werken. Ook is het goed ervoor te zorgen dat er altijd nog een 'menselijke' check

plaatsvindt, voordat door ai-gegenereerde tekst namens de omroep wordt gepubliceerd.

De NLPO heeft gedurende het jaar verschillende ai-trainingen en houdt op nlpo.nl/ai de ontwikkelingen actief bij. Daar staan ook de belangrijkste tips voor het gebruik van ai, en er is een informatiepakket ai te downloaden.

Neem actie: lees je in op nlpo.nl/ai en download het informatiepakket ai.

Maak bespreekbaar: is iedereen voldoende op de hoogte van de impact van ai? Is er extra overleg of een training voor nodig?

Hoofdstuk 23

Goed bestuur versus de journalistiek

Bij de professionalisering van de lokale omroep ligt een belangrijk accent op het verbeteren van de journalistiek. Die brengt een 'eigen' governance met zich mee, die voor veel bestuursleden logischerwijs geen gesneden koek is. Dit hoofdstuk beoogt daarom in kort bestek uiteen te zetten waar valkuilen zitten, maar ook mogelijkheden. En ook hier geldt: leg dingen vast en praat erover met elkaar.

Binnen de lokale omroep heb je te maken met bestuurlijke governance. Waarschijnlijk duizelt het je, na alle bovenstaande regels en afspraken te hebben gelezen. En nu komt daar nog journalistieke governance bij. Sterker nog, vaak overlappen die twee elkaar. Veel regels voor journalistieke uitingen liggen vast in de Mediawet.

In dit hoofdstuk gaat het echter vooral om dingen die vaak niet vastliggen, of weinig concreet lijken te zijn, maar wel belangrijk zijn. Bijvoorbeeld onpartijdigheid. Wanneer je journalistiek bedrijft, moet je je ervan bewust zijn dat mensen lezen, kijken en luisteren naar wat jij als omroep maakt. Sterker nog: ze vertrouwen erop dat het klopt. Dat het evenwichtig is. In balans. Onpartijdig. Als dat een keer misgaat, kun je snel je reputatie en daarmee je publiek verliezen. Dat wil je niet.

Het gaat dan bijvoorbeeld om conflicterende belangen. Het is onwenselijk wanneer bestuursleden zelf ook programma's maken of andere journalistieke bijdragen leveren aan de omroep. Om twee redenen. In de eerste plaats moet het bestuur controleren of alles volgens de regels verloopt. Maar als je zelf ook meewerkt, moet je dus jezelf ook controleren. Dat is de slager die zijn eigen vlees keurt. Bovendien zullen medebestuursleden het misschien moeilijk vinden je ergens op aan te spreken, omdat je toch met hen samen in het bestuur zit. Hoe leuk het meewerken en programma's maken ook is, niet doen. De tweede reden is dat het voor mensen binnen en buiten de organisatie onduidelijk wordt welke pet je wanneer op hebt. Denk aan een voorzitter van het bestuur, die ook het programma over plaatselijke politiek presenteert. Dan kan de indruk ontstaan dat belangen door elkaar heenlopen. Dat is journalistiek en bestuurlijk onwenselijk. Het gaat nog een stap verder, wanneer deze presenterende voorzitter zijn buurvrouw gaat interviewen, met wie hij al jaren bevriend is. Zeker als zij ook nog eens wethouder is in de gemeente waar de lokale omroep

uitzendt. Hier lopen wel heel veel belangen door elkaar heen. Voor dit soort zaken is er dus het eerdergenoemde redactiestatuut. Zorg dat je als bestuurslid ook weet wat hierin staat. Bijvoorbeeld dat bestuursleden zich niet met de inhoud bemoeien. Een keer een appje bij een d/t-fout kan natuurlijk, maar de redactie opdracht geven ergens specifiek aandacht aan te besteden, kan niet.

En zeker niet als jij als bestuurslid een gegadigde bent om straks in dat nieuwe winkelcentrum een zaak te openen, om maar eens een voorbeeld te noemen. Natuurlijk is een gemeente meestal niet zo groot en kennen mensen elkaar, dat is logisch. Maar wees daar eerlijk over en zodra er twijfel is: overleg en neem afstand. Net zomin het handig is om actief te zijn voor een politieke partij en in het bestuur van een omroep te zitten of programma's te maken. Wettelijk gezien niet verboden, maar vaak wel onhandig.

Net heb je gelezen dat het ook verplicht is een zo veelzijdig mogelijk geluid te laten horen. Maar hoe doe je dat? Het begint bij de samenstelling van de redactie. Zorg dat daar zoveel mogelijk verschillende overtuigingen en achtergronden werkzaam zijn. Verder: zorg dat de hoofdredactie of een andere leidinggevende die de redactie aanstuurt, erop hamert dat alle gezichtspunten naar voren worden gebracht. Ook heel belangrijk: hoor- en wederhoor. Dit betekent dat

Tip: zorg dat er iemand met media-expertise en liefst journalistieke vaardigheden en/of ervaring in het bestuur zit, dat is handig.

je altijd mensen laat reageren op uitlatingen van anderen. Dus zegt partij X dat partij Y er een potje van heeft gemaakt, dan moet je ook altijd partij Y laten horen. En als zij niet willen reageren, dan moet je dit vermelden. Dus: met open vizier, met aandacht voor alle geluiden en standpunten in de maatschappij.

Natuurlijk ziet het pbo hier op toe, maar ook het bestuur heeft hierin een verantwoordelijkheid. Daarover gesproken, zorg dat duidelijk vastligt wie binnen de organisatie waarover gaat. En dat er een klachtenprocedure is, wanneer mensen het niet eens zijn met een journalistiek product dat gemaakt is door jouw omroep.

Je krijgt als bestuurder meestal pas met regels te maken, als het misgaat. Dus wees wijs en lees je goed in. Wat doe je bijvoorbeeld als iemand op hoge toon eist dat een bepaald bericht van de website moet worden gehaald (“en wel nu, anders schakel ik mijn advocaat in”). Mag je eigenlijk filmen met een verborgen camera? Hoe werkt het met anonieme bronnen? Mag je zomaar iedereen filmen op de openbare weg? En kan ik gewoon een foto van internet plukken en die bij een artikel op onze website zetten? Mag ik een minderjarige interviewen zonder toestemming van de ouders/verzorgers? Kan ik zomaar een programma van een externe partij uitzenden?

Allemaal vragen die – als het goed is – worden afgevangen door de hoofdredactie. Maar die wel gevolgen kunnen hebben voor jou als bestuurder, als het niet goed wordt opgepakt. Het vergt nogal wat kennis. Zo was er eens een hoofdredacteur die graag interviews wilde maken met ondernemers uit haar plaats, tegen betaling. Op die manier moest er geld worden opgehaald voor de omroep.

Het lijkt misschien een te prijzen initiatief, maar journalistiek gezien onjuist. Want de indruk zou kunnen ontstaan dat de interviewer niet kritisch zou zijn, omdat er voor het interview betaald is. Maar vooral: wettelijk ten strengste verboden. En dat kan een flinke boete opleveren. Net als een programmamaker die net iets te enthousiast is over een winkel of product en daarmee de reclameregels overtreedt.

Dat moet je allemaal maar net weten, als bestuurslid van een lokale omroep. En dan gaan medewerkers soms ook nog over de schreef op sociale media, ligt er een boete op de mat omdat iemand een foto heeft gebruikt terwijl dat niet mocht en zijn grenzen niet altijd duidelijk.

Laat je er zeker niet door weerhouden om plaats te nemen in het bestuur van een lokale omroep, maar wees je wel bewust van de verantwoordelijkheden en risico's die het

besturen van een dergelijke organisatie met zich meebrengt. Zorg dat iedereen in de organisatie weet dat er regels zijn en dat mensen aan de bel trekken als ze ook maar een beetje twijfelen. Inventariseer, discussieer, zet het op de agenda. En zorg dat niet alleen jij als bestuurslid, maar ook andere managementlagen en liefst alle medewerkers op de hoogte zijn van de regels.

Tot slot nog een laatste aanbeveling, het is allemaal erg veel en complex. Het is goed om af en toe eens met bestuursleden van andere omroepen hierover te praten: hoe doen jullie dat? Dat kan niet alleen nuttig, maar ook gezellig zijn.

Tip: praat met elkaar over journalistieke valkuilen, zijn deze voldoende afgedekt en rapporteert de hoofdredactie ook aan het bestuur hierover?

Gebruik handboek

Hoewel het handboek met zorg is samengesteld kan de NLPO zoals in de inleiding reeds betoogd geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele gevolgen van het gebruik daarvan. Graag verneemt de NLPO jouw opmerkingen naar aanleiding van het handboek, zodat het, wanneer daartoe aanleiding bestaat, kan worden aangepast.

Kijk voor meer informatie op
[NLPO.nl/goedbestuur](https://nlpo.nl/goedbestuur).

Tips, vragen en suggesties
kunnen gemaild worden aan
info@nlpo.nl.